

Utorak, 25. novembar 2008.

Svedok Reynaud Theunens

Otvorena sednica

Optuženi su pristupili Sudu

Početak u 9.04 h.

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA ORIE: Dobro jutro svima. Gospodine sekretare, molim vas, najavite predmet.

sekretar: Dobro jutro, časni Sude. Dobro jutro svima u sudnici. Ovo je *Predmet IT-06-90-T, Tužilac protiv Ante Gotovine i drugih.*

SUDIJA ORIE: Hvala, gospodine sekretare. Dobro jutro, gospodine Theunens. Gospodine Theunens, ponovo, ja bih želeo da vas podsetim da ste još uvek pod svečanom zakletvom koju ste dali na početku vašeg svedočenja. Gospodin Kehoe sada može nastaviti svoje unakrsno ispitivanje.

SVEDOK THEUNENS: Hvala, časni Sude.

SUDIJA ORIE: I mogu li da vas pozovem da jako fokusirate vaše odgovore na pitanja koja vam se postavljaju. Ako su dodatni detalji potrebni ili ako su potrebna dalja objašnjenja, onda će gospodin Kehoe to tražiti. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, u nastojanju da ubrzam ovu konkretnu oblast, ja sam se konsultovao sa gospodinom Waespijem nakon pauze i mi smo prošli kroz niz obaveštajnih izveštaja koje je gospodin Theunens navodio u svom izveštaju. Ja sam sekretaru dao brojeve po 65 ter i mi bismo to želeli da ih ponudimo. Mi ćemo razgovarati o nekoliko, postavljaćemo pitanja o nekoliko njih, zbog njihove ravnoteže mi bismo želeli da uvedemo u spis i ja mislim da Tužilaštvo nema prigovora.

TUŽILAC WAESPI: To je tačno, gospodine predsedavajući.

SUDIJA ORIE: Pretresno veće, ceni tu inicijativu i rezultat. Molim vas nastavite.

ADVOKAT KEHOE: Želim da razjasnim jednu stvar, sudijo. Jedan dokument koji, ja mislim, nije u izveštaju gospodina Theunensa, je dokument o kom sam juče govorio već je bio uvršten. Dakle, da budem pravedan prema svedoku ja sam samo želeo da on zna šta je u njegovom izveštaju, a šta ne.

svedok: **Reynaud Theunens**

UNAKRSNO ISPITIVANJE: ADVOKAT KEHOE - NASTAVAK

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

ADVOKAT KEHOE: Gospodine predsedavajući, ako postavim nekoliko pitanja treba li da nastavim sa brojevima po 65 ter ili bi bilo mnogo efikasnije...

SUDIJA ORIE: Naravno, koliko će to biti efikasno zavisi od vaših pitanja.

ADVOKAT KEHOE: Ja samo govorim o referencama za dokumente. Ja ne nameravam da prolazim kroz sve ove dokumente, ali ću postaviti nekoliko pitanja, mislim o dva dokumenta.

SUDIJA ORIE: Da. Vi ste očigledno uložili značajan napor da unapredite i da vaše unakrsno ispitivanje učinite efikasnijim. Pa, ja ću to za sada ostaviti u vašim rukama da to uradite onako kako vi mislite da je najpogodnije u ovom pristupu. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KEHOE: Da, gospodine predsedavajući.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ako možemo na kratko da se dotaknemo nekoliko tih dokumenata koje ste vi uveli, gospodine Theunens, i ako možemo da pogledamo dokument 65 ter broj 2924. Gospodine Theunens, ovo je izveštaj od 18. jula 1995. godine obaveštajnog odeljenja. I ako možemo da usmerimo našu pažnju na stranicu 2 ovog dokumenta. U dokumentu se govori o različitim položajima, obaveštajnim položajima, a na dnu druge stranice, a što prelazi i na sledeću stranicu, ako možete da nam pomognete. Kaže se: „Nakon uspešnog oslobađanja okupiranih oblasti u Zapadnoj Slavoniji, koristeći pešadiju pobunjeni Srbi na severno-dalmatinskom frontu su ojačali svoje odbrambene linije, okupirali sve napuštene položaje u zoni razdvajanja i tj. nakon potpisivanja sporazuma u Zagrebu i intenzivirali aktivnosti na povlačenju artiljerije brigada.“ O onda sledi objašnjenje artiljerije brigada. Ako možemo da pređemo na sledeću stranicu, molim vas, na engleskom. Ja mislim da... nisam potpuno siguran gde je to na BHS-u, ali to je druga stranica... sledeća stranica na vrhu. I tu se govori o premeštanju artiljerije i onda dalje ispod o premeštanju oklopnih jedinica. Možete li Pretresnom veću da malo pomognete, gospodine Theunens. Šta se dešava kada obaveštajni izveštaj govori o povlačenju pešadijske brigade u Oganj, raketne bacače... vojnu opremu. Šta se tu dešava, gospodine?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Između ostalog, Vensov plan je propisao da ta zona mora biti demilitarizovana i da vojne snage moraju biti demobilisane, što znači da vojna oprema snaga lokalnih Srba treba da bude stavljena u skladišta koja su bila pod dvostrukim sistemom zaključavanja od strane UNPROFOR-a. Naravno, bilo je brojnih kršenja. Sporazum iz Zagreba iz marta 1994. godine bio je pokušaj da se reaktivira ta komponenta Vensovog plana, pri čemu su dogovorene zone razdvajanja od jedan, deset i dvadeset kilometara. Izvinjavam se, jedan je u stvari dva. Dakle, ta prva zona od dva kilometra za pešadiju, deset za tenkove i 20 kilometara za artiljeriju, što znači da HV i SVK morale da drže svoje naoružanje van te zone definisane ovom udaljenošću od obe strane od linije razdvajanja ili granice UNPA. I prema ovom obaveštajnom izveštaju, SVK je u osnovi kršila taj sporazum tako što je ponovo razmeštala artiljerijska sredstva, i ja sam shvatio iz prethodne stranice da su oni njih razmeštali unutar zone razdvajanja od 20 kilometara.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ako ponovo možemo da se koncentrišemo na sledeći dokument 65 ter broj 115.

ADVOKAT KEHOE: Gospodine predsedavajući, moram da kažem da ovaj konkretni dokument nema datum kao mnogi drugi dokumenti. Međutim, u odeljku vidimo zabeleženo je da je to avgust 1995. godine, da je to prvi od 17 takvih dokumenata. Dakle, gospodine Theunens, čini se da je ovo naređenje koje je izdato 1. avgusta 1995. godine.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da, slažem se. U prvom redu je referenca na *Ljeto*, *Ljeto* je završeno 30. jula 1995. godine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da. Ako možemo da predemo na sledeću stranicu ovog dokumenta i ako možemo samo... u trećem paragrafu se nalazi komentar o komandnom položaju Sedmog kninskog korpusa u Kninu. Mene interesuje deo paragrafa koji je pri dnu „rasprava o Drugom drvarskom krajinskom korpusu koji je u kasarni u centru grada.“ Drugi krajinski korpus je Vojska bosanskih Srba ili VRS, zar ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Jeste, časni Sude.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: U tom trenutku, 1. avgusta 1995. godine, VRS, bosanski Srbi su planirali zajedničku operaciju sa vojskom... Srba u Krajini, zar ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ja nemam informacija o tome.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da li ste znali da su se oni krajem jula sporazumeli o zajedničkom odbrambenom paktu između Republike Srpske i Republike Srpske Krajine?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Bilo je nekoliko političkih i vojnih sporazuma tokom vremena. Ali ja konkretno nisam upoznat sa tim na koji se vi pozivate, ali... izvinjavam se. Ako mi to pokažete, onda ja to mogu komentarisati.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: To je dovoljno, gospodine. Ako možemo da ostanemo na ovoj konkretnoj stranici. Ako možemo da se spustimo malo niže na toj stranici, primetićemo da govorimo o razmeštanju haubica Sedmog krajinskog korpusa... i na dnu ove stranice je razmeštanje tenkova od strane Sedmog krajinskog korpusa, ali ono što mene zanima je linija ovog obaveštajnog izveštaja gde se kaže „korpus je imao vatrenu podršku grupe iz Drugog krajinskog korpusa, 4, H155.“ Da li su to bile haubice?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Haubice kalibra 155 milimetara, da.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Kao i dva T 130s kao i višecevni raketni bacač Oganj. Da li vam to ukazuje da je Drugi krajinski korpus snabdevao Vojsku RSK tom municijom?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ne uopšte, časni Sude, samo se navodi da je, prema obaveštajnim podacima koji su na raspolaganju... pretpostavljam da je to Splitska vojna oblast. Prema njihovim informacijama ili obaveštajnim podacima, to naoružanje je razmešteno u toj oblasti. Nema nikakvih indikacija da li je to ofanzivno razmeštanje, defanzivno razmeštanje i uopšte se ne pominje municija.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Razumem. To se razmešta... razmešta se uz podršku Drugog krajinskog korpusa, uz podršku Vojske RSK.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Časni Sude, dokument ne dozvoljava izvlačenje tog zaključka.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dobro, gospodine. Hajde da se koncentrišemo na dokument 65 ter broj 4505. Ovo je obaveštajni izveštaj o kom ste vi govorili od 2. avgusta. I ovo je obaveštajna procena: „Zbog posledica prodora snaga Drugog krajinskog korpusa VRS-a u oblast Bosanskog Grahova i Glamoča. Najviša državna – najviša državna rukovodstva srpskih para-država na okupiranim oblastima Republike Hrvatske i Republike Bosne i Hercegovine intenzivirali su međusobnu saradnju da kako bi došli do konkretnih vojnih rezultata koji bi povratili poljuljani moral i zaustavili paniku među civilima. Ratno stanje je proglašeno na području obe para-države sa ciljem da uključe sve vojno sposobne muškarce i da organizuju odbranu srpstva u svim institucijama i organizacijama.“ Preskočimo jedan paragraf. „Korpus specijalnih snaga sa primarnim zadatkom da sprovede odlučnu odbranu Knina i RSK bio je u skladu sa tim prebačen u Slunj u oblast... izvinjavam se. Slunj... iz Slunja u oblast Crvena Zemlja i Strmica.“ Interesuje me, gospodine kada ste vi bili... ovde se govori o odlučnoj odbrani Knina. Kada ste vi bili vojni analitičar UN-a, vaš zaključak je bio da je Vojska RSK nameravala da brani Knin ako dođe do napada HV-a, zar ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Mala ispravka. Ja sam radio kao vojni informativni oficir.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Izvinjavam se.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Mislim, samo radi tačnosti terminologije koju koristimo.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Razumem.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: To je bila naša... kada kažem naša mislim procena vojno informativne kancelarije, bila je da je Vojska RSK zbog... uglavnom zbog pogodnog terena pokušala da brani šire područje Dalmacije uključujući i Knin, ali ja ne znam ni za kakvo posebno fokusiranje naše pažnje na Knin. Mi smo Knin videli kao simbol postojanja „države ili samoproglašene srpske države u tom području“, ali mi nismo imali precizne informacije o prirodi odbrane Knina, pogotovo ne preciznu procenu te odbrane.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Poslednji dokument u ovoj oblasti pre nego što brzo pređemo na sledeću temu, gospodine Theunens. Želim da vam pokažem dokazni predmet Odbrane broj D156. Ja mislim da ste vi govorili o ovom... o čemu se ovde radi, gospodine, ovaj konkretni dokument, i to je 20. jul 1995. godine i potpisao ga je general Gotovina. Možete li dokument na engleskom da spustite još malo.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Časni Sude, ovo je izveštaj sastavljen od strane komandanta Splitske vojne oblasti i koji je poslat pomoćniku načelnika glavnog štaba HV-a za borbeni sektor generalu Stipetiću, i on uključuje informacije ili obaveštajne podatke dostupne Splitskoj vojnoj oblasti, prema kojima je brojno naoružanje Vojske RSK locirano unutar zone razdvajanja koju sam ranije definisao. Ponovo, ovo je informacija Splitske vojne oblasti. Ja nisam u poziciji da kažem da li je ova informacija tačna ili ne. Znam da su UN takođe zabeležile takva kršenja. Vidimo veoma precizne informacije kako o vrsti oružja, broju, opštem položaju i sl, područje kao i X i Y koordinate i sl, i kada imate mapu možete nacrtati tačan položaj, posebno zbog broja cifara koje sam koristio, možete nacrtati tačan položaj ili navodni položaj oružja na toj karti.

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, sada ću promeniti temu, ne znam da li želite da sačekate pauzu za dokazne brojeve dokumenata koje sam ja predao sekretarijatu.

SUDIJA ORIE: Da, možda možemo da to dobijemo sve zajedno, pa ćemo proći kroz to.

ADVOKAT KEHOE: I ako možemo da obezbedimo brojeve, ako bismo sada mogli da imamo brojeve.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare, ako možete da pripremite spisak i mi ćemo se time pozabaviti. Osim ako, gospodin Waespi, ako postoji neki prigovor protiv bilo kog dokumenta, mi bismo to hteli da čujemo sada.

TUŽILAC WAESPI: Ne, gospodine predsedavajući.

(Pretno veće i sekretarijat se savetuju)

SUDIJA ORIE: Molim vas nastavite, gospodine Kehoe.

ADVOKAT KEHOE: Iskreno, čitalac transkripta kada se bude osvrtao na ova konkretna dokumenta, dakle...

SUDIJA ORIE: Da. Ako to... to se dešava po nekad, ali meni ne bi smetalo ako bi to vama učinilo uslugu. Gospodine sekretare, ovaj dokument.

sekretar: Imamo sedam dokumenata. Pročitaću brojeve po 65 ter, a zatim dokazne brojeve. Broj 609 po 65 ter će biti dokazni predmet Odbrane broj D962; broj 807 po 65 ter će biti dokazni predmet Odbrane broj D963; broj 115 po 65 ter će biti dokazni predmet Odbrane broj D964; broj 3126 po 65 ter će biti dokazni predmet Odbrane broj D965; broj 4505 po 65 ter će biti dokazni predmet Odbrane broj D966; broj 5777 po 65 ter će biti dokazni predmet Odbrane broj D967; broj 2924 po 65 ter će biti dokazni predmet Odbrane broj D968.

SUDIJA ORIE: Gospodine Waespi, shvatio sam da nemate prigovore na bilo koji od ovih dokumenata, što znači da Pretresno veće usvaja u spis od dokaznog predmeta Odbrane broj D962 zaključno sa brojem D968. Pošto se bavimo ovim stvarima, ja mislim da su juče bila dva dokazna predmeta gde su odobrena 24 časa... 24 časa nisu još uvek potpuno istekla, ali skoro.

TUŽILAC WAESPI: Da, gospodine predsedavajući. Ja nemam prigovor u vezi sa mapama.

SUDIJA ORIE: Da.

TUŽILAC WAESPI: I zaboravio sam dokazni predmet...

ADVOKAT KEHOE: Sledeći je bio audio snimak, gospodine predsedavajući, i ja ću reći da smo gospodin Waespi i ja razgovarali o tome i možda sam ja uneo malo zabune o izvoru te trake. Ta traka je bila isečak iz dokumenta po 65 ter sa spiska dokumenata koje su već u spisu. Dakle, to je bila traka koja je nama data. Dakle, mislim da sa tim razjašnjenjem, mislim da je zabrinutost gospodina Waespi-a popustila.

TUŽILAC WAESPI: I da i ne. Očigledno da je isečak koji ste vi pustili deo većeg isečka.

ADVOKAT KEHOE: To je tačno.

TUŽILAC WAESPI: To je dokument po 65 ter broj 4467 i mi bismo želeli da taj veći klip bude uvršten.

ADVOKAT KEHOE: Odbrana nema prigovor na to.

SUDIJA ORIE: Nema prigovora na to.

TUŽILAC WAESPI: Hvala, gospodine predsedavajući.

SUDIJA ORIE: Onda bi još uvek bilo dobro kada bismo negde u zapisniku videli koji je to deo, mislim od kog minuta, od koliko do koliko sekundi je bilo pušteno u sudnici, dakle ne samo da znamo šta je u spisu već šta je pušteno.

ADVOKAT KEHOE: Da, gospodine predsedavajući, mi vodimo računa o tome.

SUDIJA ORIE: Molim vas nastavite.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Gospodine Theunens, mi smo govorili o naređenjima koja su došla iz glavnog štaba i o potezima generala Gotovine pre *Oluje*, mi imamo obaveštajne izveštaje i ja bih želeo da pogledamo naređenja koja uključuju i *Oluju* koja je onda postala *Kozjak*, kao što znate, ili preimenovana 1. avgusta, kako se čini. I dokument o kom bih ja želeo prvo da razgovaram sa vama je dokument broj 2614 po 65 ter, i ovo je naređenje o napadu koje je potpisao general Gotovina 1. avgusta 1995. godine. Ako možemo prvo da pogledamo naslovnu stranicu.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Gospodine Kehoe, kratko pitanje: da li sam ja o tome govorio u svom izveštaju ili ne?

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da, gospodine. Da ću vam referencu gde vi govorite o tome.

ADVOKAT KEHOE: Ako mogu da dobijem jedan trenutak. Daću vam referencu.

(Odbrana se savetuje)

ADVOKAT KEHOE: Izvinjavam se, gospodine predsedavajući. Ja pokušavam da to pronađem u ovom izveštaju.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Gospodine Theunens, to je na stranici 97 u drugom delu, fusnota 364.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Hvala.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da li vidite to gospodine?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: U stvari da, hvala.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: U redu.

ADVOKAT KEHOE: Ako bismo mogli da prikažemo ovo. To je naređenje generala Gotovine od 1. aprila 1995. godine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ime koje se nalazi u gornjem desnom uglu je *Kozjak 1995*. I ja mislim da je ovo prvi dokument u vašem izveštaju koji pominje to ime, ili nije, možete li nam reći zašto je ovo ime promenjeno. Da li znate?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ja znam da je *Kozjak* ime planine u toj oblasti, planine u sastavu Dinarskih planina, ali ja nemam konkretnog znanja o tome zašto je ime *Oluja* promenjeno u *Kozjak*.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ako možemo da ostanemo na ovom naređenju i ako možemo da pređemo na stranicu 12 i ja gledam ovo pitanje koje se odnosi na artiljerijsku podršku. Govorimo o zadacima raketne grupe i to je... i sada na ovoj stranici možemo pronaći artiljerijske grupe, dakle, ako možemo da pomerimo malo gore. Pet artiljerijskih grupa, od jedan do pet. To je bila promena u odnosu na prethodno naređenja o *Oluji*, zar ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da, verovatno jeste. Ja ne znam više. Ali sumnjam da je to.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ovo naređenje po prvi put u obzir uzima artiljerijske grupe koje uzimaju u obzir dodatke koji dolaze od HVO-a, zar ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ja sam razumeo da su ove tri artiljerijske raketne grupe i dve artiljerijske grupe su organizovale artiljerijska sredstva koja su bila na raspolaganju na nivou komande Splitske vojne oblasti, pri čemu sastavne jedinice takođe imaju svoju artiljerijska sredstva. Dokument koji vidimo konkretno... mislim, da, ispraviću to, pominju se brojna sredstva koja je obezbedio HVO.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ove konkretne raketne grupe i konkretne raketne čete su onda bile razmeštene u konkretne operativne grupe, zar ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: To je tačno.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ako se spustimo niže gde se navode zadaci i pogledamo red gde stoji grupa generala Gotovine organizacija TS i TRS-2, TS je artiljerijska grupa, a TRS je artiljerijsko raketna četa: „Duž glavne ose napada, fokusirajući se na pružanje artiljerijske

podrške glavnim snagama u njihovim napadima, pokretanjem snažnog napada na prvu liniju neprijatelja, komandno mesto, centre komunikacije i artiljerijske položaje kao i ciljanjem gradova Drvara, Knina, Benkovca, Obrovca, Gračca artiljerijskom vatrom.“ To je u osnovi jezik koji ste vi naveli u vašem izveštaju na stranici 180 kada ste rekli da nije bilo konkretnih... nije bilo konkretne informacije o ciljanju tih gradova. Ja bih želeo da pogledamo sledeću stranicu ovog... ovog naređenja od 13-tog, na vrhu ove stranice. Ako možemo da pogledamo vrh ove stranice na engleskom, još malo ka vrhu ove stranice...

ADVOKAT KEHOE: Izvinjavam se na navođenju stranica, a ovo možda imam na dnu prethodne stranice.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Na sredini stranice se kaže: „...načelnici artiljerije u operativnim grupama će napraviti artiljerijske planove upotrebe i planove akcije za grupe koje su formirane, svaki za svoje TS i TRS.“ Ponovo je TS artiljerijska grupa, a TRS artiljerijsko raketna četa. Dakle, u skladu ovom naređenjem, gospodine, general Gotovina naređuje načelnicima artiljerije u svakoj od operativnih grupa da izrade artiljerijske planove. Da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da. General Gotovina je očekuje kao što smo videli u ranijim naređenjima gde se pominje Oluja gde je šef glavnog štaba HV-a odredio specifične kategorije objekata koji treba da budu gađani artiljerijom. Ovde general Gotovina očekuje od svojih podređenih komandanata da odrede ciljeve koje će gađati na osnovu kategorija koje je on definisao.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ja primećujem u vašem izveštaju da vi ne pominjete tu konkretnu rečenicu, niti da o tome govorite u vašem izveštaju, o tome da je general Gotovina tražio od načelnika artiljerije operativnih grupa da to urade. Hajde da idemo napred.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da, časni Sude, ali ja sam pregledao naređenja artiljerije podređenih komandi i ja bih želeo da vam skrenem pažnju na kontekst drugog poglavlja izveštaja, na engleskom stranica 110, gde sam ja kao primer dao Operativnu grupu Zadar naređenje za napad artiljerijom, što je dokument po 65 ter broj 2209, gde se bukvalno preslikava naređenje uključeno u naređenje generala Gotovine *Kozjak*, gde se kaže: „Sledeće gradove izložiti artiljerijskoj vatri: Benkovac, Obrovac i Gračac.“

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pa, doći ćemo i na to, gospodine. Ja to primećujem i nastavljamo sa informacijama koje se odnose na ciljanje.

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, u ovom trenutku bismo želeli da ponudimo na usvajanje dokument po 65 ter broj 2614.

TUŽILAC WAESPI: Nemamo prigovor.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare.

sekretar: Dokazni predmet Odbrane broj D969.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D969 se usvaja u spis.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ako mogu da vam skrenem pažnju na dokument po 65 ter broj 3124 i to je naređenje za napadu od 2. avgusta koje je izdao načelnik artiljerije Marko Rajčić. I ovo je prilog za *Kozjak 5* za artiljeriju. Ponovo, ako idemo niže, tu imamo pet odvojenih... tri grupe i pet odvojenih artiljerijskih i raketnih jedinica. Na sledećoj stranici, ako možemo, imamo TS i TR lokacije i vatreni razmeštaj za svo to oružje. Ako možemo da pređemo na sledeću stranicu. U stvari, sledeća stranica je sedma. Izvinjavam se na stranici 7. To je ponovo naređenje Rajčića koji je načelnik artiljerije... ako možemo da pređemo na poslednju stranicu, stranica 4 na engleskom. „Načelnici artiljerije i operativne grupe će pripremiti na svojim nivoima sva neophodna dokumenta za izvođenje ofanzivne operacije.“ Ono što Rajčić naređuje u tom trenutku prema naređenju koje je došlo od generala Gotovine je da ovi načelnici artiljerije treba da ponude informacije o ciljevima koje nameravaju da gađaju. Da li je to vaše shvatanje ovoga?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ono što vi iznosite je malo neodređen opis onoga što bi trebalo da se uradi. Tačno je da što niže se ide niz lanac komandovanja da naređenja postaju sve konkretnija. To važi za sva naređenja. Međutim, kada govorimo o ciljanju, i kao što ste vi istakli tokom mog unakrsnog ispitivanja, potrebni su vam obaveštajnim podaci, potrebne su vam informacije o položaju meta. Nema sumnje da što idete više na gore u lancu komandovanja da ima više obaveštajnih sredstava i sl, organa koji to prikupljaju a koji su na raspolaganju. To objašnjava, na primer, da general Gotovina dobija obaveštajni izveštaj od obaveštajne administracije glavnog štaba HV-a. Dakle, ono što pokušavam da kažem je da su načelnici artiljerije ili pomoćnici načelnika artiljerije u operativnim grupama trebali da imaju mnogo preciznije informacije od svog pretpostavljenog komandanta odnosno generala Gotovine, kako bi mogli da odrede ciljeve koje njihovo oružje treba da gađa, umesto samo jednog reda u kom se kaže „Granatirati gradove Drvar, Knin, Benkovac, Obrovac i Gračac.“ Kao što to ponovo možemo videti na prethodnoj stranici dokumenta po 65 ter broj 3124. Ne radi se samo o mestu gde se nalaze mete, ali i o prioritetima jer u opšte bilo je previše meta. Dakle, trebao je da postoji plan kako bi se odredilo koje mete treba gađati i kada, ne samo zbog prioriteta već i zbog lokacije, jer u međuvremenu možete očekivati od vaših kopnenih snaga, oklopne pešadije da će napredovati i ne može se očekivati da se gađaju one mete koje su smeštene u oblasti u kojoj ste vi već preuzeli kontrolu. Jednom rečju, operativna grupa... pomoćnicima komandanata za artiljeriju operativnih grupa trebaju mnogo konkretnije informacije o ciljanju odnosno gađanju meta u tim gradovima.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Gospodine Theunens, mi smo ranije govorili o obaveštajnim podacima i činjenici da je Splitska vojna oblast prikupljala obaveštajne podatke o razmeštanju trupa, artiljerijskom razmeštanju, oklopnim jedinicama, sredstvima komunikacije, vrhovnoj komandi, i ja mislim da ste vi govorili u vašem izveštaju da, i ispravite me ako grešim, da je prikupljanje obaveštajnih podataka bio stalni proces.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da, to je tačno.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Zar nije onda razumno da osoba na vašem mestu pretpostavi da ti obaveštajni podaci prosleđeni naniže niz lanac prema artiljerijskim jedinicama tako da one mogu da izaberu mete?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da. Ali način na koji bi se to pronelo bi trebao da bude kao dodatak artiljeriji ili naređenju za artiljeriju koji bi bio uključen u ovaj prilog naređenja

Kozjak-95. Dakle, ja se nadam da vi razumete da grad kao takav nije vojni cilj, i za vojnu osobu to nije dovoljno da bi se plan sproveo. Hoću da kažem, u ovom slučaju artiljerijska vatra, kada kažete granatiranje gradova Drvar, Knin, Benkovac, Obrovac, Gračac, moguće je ili možda su postojale vojne mete na tim lokacijama, ali ti ciljevi su sa stanovišta snaga koje napadaju različiti po svom značaju. Neki ciljevi su mnogo važniji od drugih i, naravno, imaju uticaj na prirodu artiljerijskog plana, jer kao što sam rekao i izvinjavam se što ponavljam, artiljerijski plan ne uključuje samo lokacije i... već i na veoma precizan način mete, ali takođe pravi prioritete jer vi uvek imate puno meta, a nemate dovoljno sredstava ili municije da gađate sve te različite ciljeve. I to je ponovo deo procesa komande i kontrole gde se u procesu planiranja od strane komandanta, na osnovu misije koju je primio od svog pretpostavljenog, ocenjuje značaj meta... i drugi važni aspekti koji su smešteni u njegovoj zoni odgovornosti.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Doći ćemo do tih dodatnih planova za trenutak, gospodine Theunens. Samo kratko, pre nego što završimo sa ovim dokumentom, koji bih ja, gospodine predsedavajući, želeo da ponudim na uvrštenje, dokument po 65 ter broj 3124, ako to već nisam učinio.

TUŽILAC TIEGER: Nemamo prigovore.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare.

sekretar: Dokazni predmet Odbrane broj D970, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D970 se usvaja u spis. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da, i nema potrebe da se vraćamo na ovaj dokument, ali na stranici 2 ovog dokumenta nalaze se vatreni položaji ovih konkretnih jedinica i ja bih želeo da vidimo dokument 1D63-0082 koji...

ADVOKAT KEHOE: Reći ću Pretresnom veću i mom cenjenom prijatelju, informacija je uzeta iz prethodnog naređenja. Ovi vatreni položaji.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Gospodine Theunens, mi smo zadržali slobodu korišćenja ovih informacija i stavljanja na ovu mapu i ja... tu stoje tri TRS jedinice i dve TS jedinice, TS-3 su bile razmeštene prema Drvaru, a TS-2 u... TRS-2 i TRS-1 su bile razmeštene u području Tomislav grada, ponovo prema Bosni. TS-3 i TS-4 su fokusirane prema Kninu i drugim lokacijama. Kada ste pregledali ove informacije, gospodine Theunens, i ja znam da vi niste imali ovu konkretnu mapu, ali jeste informacije. Vama je bilo jasno da je deo ovog artiljerijskog plana bio granatiranje Knina, ali takođe i plan granatiranja usmeren ka VRS-u ili armiji bosanskih Srba. Zar to nije tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Verovatno jeste. Ja nisam... hoću da kažem, ovo je prvi put da ja vidim ovu kartu.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ja shvatam to, gospodine.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ja ne znam da li je to od pomoći, ali ono što sam upravo pokušao da objasnim u mom prethodnom odgovoru, ja to takođe mogu da objasnim ovde kako bih demonstrirao da vam je u stvari potrebno precizno planiranje takođe u vezi sa određivanjem prioriteta ciljanja i određivanja ko će gađati šta. Jer kada pogledate TS-4, jugozapadno od Knina i TS-3 koja je smeštena u Bosni i Hercegovini, vi vidite da se oni u stvari preklapaju. Hoću da kažem da se Knin može dosegnuti, ako ja dobro razumem ovu mapu, artiljerijskim sredstvima obeju ovih artiljerijskih grupa. Bar u vojnim... bar u vojsci... ako postoji tako preklapanje, vi želite da odredite na veoma precizan način ko će to učiniti u koje vreme protiv kojih preciznih ciljeva jer u suprotno upadate u kaos. Kao što sam ranije pomenuo artiljerijski položaji su morali biti uočeni. Posmatrač je morao da zna, pa, šta ja treba da posmatra. I zbog toga artiljerijski plan treba da pokriva nekoliko stranica i treba da bude veoma konkretan i ovo je značaj toga, što se po mom mišljenju vidi na ovoj mapi.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ja sam razumeo da je poslednje što ste rekli bilo u vezi sa posmatračima, a mislim da ste nam pomenuli kada ste govorili o svojoj biografiji da ste vi u jednom trenutku pohađali školu za posmatrače. Zar nije informacija koju ste vi imali preko Tužilaštva ukazala na to da HV, u stvari, jeste imao te osmatrače koji su posmatrali artiljeriju i vršili korekciju vatre?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Zaista. Ali možda nisam dovoljno precizan. Pretpostavimo da je vojna meta u centru Knina. Postojao bi vojni posmatrač koji bi znao, ja treba da gađam te i te ciljeve. Taj posmatrač je trebao da zna odakle... od koje jedinice vatra dolazi, jer u protivnom on ne zna kome treba da razgovara o korekciji gađanja. I ako pogledamo... ponovo govorim o ovoj mapi koja je ispred mene, ako, u stvari, dve artiljerijske grupe, TS-4 i TS-3, mogu da gađaju Knin, onda je moguće da obe grupe imaju osmatrače, ali osmatrač treba bar da zna da li je to TS-3 ili TS-4 koja gađa tu konkretnu metu u to konkretno vreme, gde se očekuje da pošalje informacije u vezi sa efikasnošću vatre. On to ne može poslati i jednoj i drugoj. Može, ali vojska tako ne radi. On mora da zna odakle vatra dolazi. Ponovo, objašnjavajući zašto postoji zahtev za detaljnim planiranjem.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Gospodine Theunens, u vašem izveštaju koji ima 700 stranica, da li odražavate bilo kakvu informaciju da TS-1 nije bio u komunikaciji sa TS-3 ili ranije pomenuti posmatrači nisu komunicirali sa ovim pojedinačnim artiljerijskim grupama. Da li ste vi imali bilo kakve informacije o tome koje ste mogli da iznesete u svom izveštaju?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ne, nisam, jer to nije bio deo mog izveštaja. Ja tu mapu nisam analizirao za moj izveštaj. Ovde mi je postavljeno pitanje da komentarišem mapu, i ja sam je shvatio onako kako mi je pokazana. Ja pretpostavljam da sam razumeo što mapa pokazuje, a to je ono o čemu sam sada svedočio.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pa vi ste imali dokazni predmet Odbrane broj D970 a to je naređenje za napad Marka Rajčića, o kom smo upravo govorili, a koji uspostavlja borbeni raspored ovih pet artiljerijskih i raketnih grupa. I na osnovu toga i drugih informacija koje ste imali, zar niste naišli ni na kakve podatke koji odražavaju da su ove dve grupe koje su bile fokusirane ili uvežbane za Knin, da nisu bile u komunikaciji jedna sa drugom. Da li je to tačno? Ostavite mapu na stranu, samo na osnovu dokumenata koje ste imali. I ja bih želeo, ako možete, da mi na to ukažete na neki način u vašem izveštaju, ako je to tu.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Tačno je da nisam došao do informacije u vezi sa stepenom komunikacije između artiljerijskih grupa, ali ponovo, odgovor koji sam ovde dao je baziran na mom vojnom iskustvu, a posebno na osnovu obuke koju sam imao o organizovanju artiljerijske vatre na nivou brigade u toku štabске obuke u Belgiji.

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, u ovom trenutku, mi bismo želeli da ponudimo na uvršenje dokument 1D63-0082 a to je mapa koja je na ekranu.

TUŽILAC WAESPI: Nemamo prigovore.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare.

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D971.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D971 se usvaja u spis.

ADVOKAT KEHOE: Ako mogu da dobijem jedan trenutak, gospodine predsedavajući.

(Odbrana se savetuje)

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Gospodine Theunens, ja bih želeo da vam skrenem pažnju na naređenje za napad od 3. avgusta 1995. godine operativne grupe Šibenik. Ja ću vam reći, gospodine Theunens, da bih bio korektan prema vama, da je ovo dokument na BHS-u koji smo dobili od kancelarije Tužilaštva koji nije bio preveden i koji smo mi preveli. Dakle, ja mislim da se to ne pominje u vašem izveštaju.

SUDIJA ORIE: Pre nego što nastavimo, gospodine Kehoe, vi ste ukazali na ovoj mapi na maksimalni domet vatre za T-130. Naravno, oni su svi isti. Koji je maksimalni domet vatre?

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, ja ću saznati tačne konkretne podatke o dometu. Ne želim da Pretresno veće dovedem u zabludu u vezi s time, pa ću to saznati na pauzi. (mikrofon nije uključen)

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Samo da budemo precizni artiljerijske grupe i artiljerijske raketne grupe su takođe imale i drugo oružje. Vi ste pomenuli Oganj ili druge višecevne raketne bacače, bilo je takođe i haubica.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pomenio sam Oganj i Orkan rakete, to su bile rakete SVK.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ali na stranici, engleska verzija stranica 109 u drugom delu mog izveštaja, na primer, kada pogledamo podršku za operativnu grupu Sever, to uključuje bar, u redu, četiri 203-milimetarske haubice i ponovo, ja mogu proveriti domet, ja to ne znam napamet. Tri haubice od 155 milimetara, četiri haubice od 152 milimetra, deset topova od 130 milimetara i četiri višecevna raketna bacača od 122 milimetra. I ta informacija se nalazi u dokumentu po 65 ter broj 3124. Dakle, možda imate drugu mapu koja pokazuje domet za drugo

naoružanje, ali ovo je samo jedan mali odlomak informacija koji ne odražava ukupnu situaciju. Ovo je jedna komponenta slike.

ADVOKAT KEHOE: Gospodine predsedavajući, možemo naći domet za svo ovo konkretno naoružanje.

SUDIJA ORIE: Da, shvatio sam da to možemo naći. Ali onda, naravno, za nas kako bismo razumeli značenje ove mape, ako... pa, ako bih otvoreno rekao da je polovinu oružja ovde prikazana, a da druga polovina nije, hoću da kažem, da li bi trebali da ignorišemo to drugo naoružanje, ili da li postoji neki konkretan razlog zbog kog ste vi u ovu mapu uključili T 130s a ne i druge?

ADVOKAT KEHOE: Ono što smo mi pokušali da uradimo samo na ovoj mapi, gospodine predsedavajući, i ja se izvinjavam ako to nisam jasno iscrtao, jeste da koristimo dokument po 65 ter broj 3124, a to je dokazni predmet Odbrane broj D970. A spisak borbenih položaja, dugim rečima, lokacije gde su ona trebala da budu i pravci gde su oni trebali da pucaju i gde se nalazi položaj sa kog su trebali da deluju i na ovoj konkretnoj mapi, to je odraz ovih pet različitih TS i TRS grupa od kojih su samo dve bile usmerene ka Kninu a tri su bile usmerene prema Drugom krajiškom korpusu. Nije bilo pokušaja u to vreme da se uzme u obzir da je bilo i drugog naoružanja i kao što je gospodin Theunens tačno istakao, ali samo da razjasnim tačno šta ove odredbe o naoružanju znače.

SUDIJA ORIE: Da. Ali, koja je onda svrha toga da nam date maksimalni domet vatre, ako je bilo i drugog naoružanja sa manjim ili većim dometom?

ADVOKAT KEHOE: Ja mogu... ja mogu razgovarati sa svedokom o tome i on može da objasni dostignuća naoružanja.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Naoružanje, gospodine Theunens, je podjednako korišćeno u nekim prilikama... korišćeno je za operativne ciljeve, ali takođe je korišćeno taktički u pružanju podrške brigadama, zar ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Nisam siguran da sam razumeo pitanje, ali ću pokušati da dam odgovor, kao što sam razumeo. Pomoćnik komandanta za artiljeriju kada ustanovi ili izda naređenje na osnovu uputstava koje je dobio iz operativnog komandanta, da, na primer, organizuje artiljeriju, u ovom slučaju u više artiljerijskih grupa ili artiljerijskih raketnih grupa, on će takođe utvrditi i sastav tih *ad hoc* jedinica, jer u vreme mira ove artiljerijske grupe i artiljerijsko raketne grupe ne postoje. On će koristiti različite kriterijume. Hoću da kažem, pre svega, lokacija; onda priroda i sl; udaljenost i ponovo, da, prirodu ciljeva koji treba da budu gađani, jer svako oružje može biti korišćeno za različite mete. Nećete koristiti višecevni raketni bacač ako želite da gađate vojni vrhovni štab koji je možda smešten među... ili u naseljenom području. Koristićete višecevni raketni bacač da biste razbili pešadiju ili lako ojačanu poziciju na prvoj liniji. Ovo je ponovo čitav proces koji pomoćnik komandanta za artiljeriju mora proći pre nego što izda naređenje za uspostavljanje, razmeštaj i onda konkretne misije za artiljerijske grupe i artiljerijsko raketne grupe.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ako odemo jedan korak napred, vi govorite... vi ste upravo kratko referisali o ovim artiljerijskim grupama i raketnim grupama koje su delovale kao podrška brigadama. One su takođe radile ne samo na granatiranju, na primer, u Kninu, one su delovale kao podrška brigadama koje su napadale, na primer, rovove koje je držala Vojska RSK, zar ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Časni Sude, u prvom delu mog izveštaja, postoji odeljak o vatrenoj podršci, gde... upotreba artiljerije i sl, svrha upotrebe artiljerije kao komponente vatrene podrške je objašnjena. Očigledno je da je vatrena podrška korišćena protiv meta koje su... kao što sam objasnio, bile određene od strane nadređenog komandanta i koje su nadređeni komandant smatrao značajnim za eliminisanje ili uništenje ili za postizanje nekog drugog cilja u vezi sa ovim metama u cilju izvršenja misije koju je dobio od svog nadređenog komandanta.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe, ja se vraćam na vaš odgovor kada sam vas pitao koji je bio razlog što ste na mapu uključili T-130s, a ne i neke druge i vi ste rekli: pa ono što smo pokušali da uradimo je da mapa odražava ono što smo pronašli u dokumentu po 65 ter – vi ste se pozvali na taj dokument. Ako pogledam taj dokument, taj dokument nam ne govori gde su T 130s trebali da pucaju, ali ako ne grešim, na primer, pominje se TS-3 koja je takođe gađala položaje haubica od 203 milimetra, haubica od 155 milimetara. Svo naoružanje koje je u tom dokumentu, dakle kada sam vas pitao koji je razlog što je prisutan samo T 130 s na mapi, objašnjenje da ste se ograničili samo na borbeni raspored kao što je opisan u ovom dokumentu pod brojem 2, ne izgleda kao odgovor na moje pitanje. Zašto ste pomenuli pola... ja ne znam tačno koji je procenat u pitanju, ali samo jedan deo oružja, naročito s obzirom na to da dajete maksimalni domet vatre što manje ili više sugeriše da su neki gradovi na granici onoga što ste još uvek mogli dostići i to je veoma sugestivno. Vaš odgovor... ograničili smo se na ovaj dokument. Teško mi je da to shvatim kao odgovor da li dokument daje sve.

ADVOKAT KEHOE: Ako mogu, sudijo, razlog zašto smo se mi ograničili na T 130s je zato što je T 130 imao najveći domet.

SUDIJA ORIE: To je najduži. Ako je to tako, ako drugi... ako gospodin Theunens može to da potvrdi, da T 130 ima najduži domet od svog naoružanja koje je pomenuto na ovom... na ovom spisku... oružja, na kom stoji na kojoj poziciji se to nalazi, gde možemo pored topova od 130 milimetara naći, takođe imamo... ograničio sam se na TS-3 haubice od 155 milimetara, haubice od 233 milimetra, svi oni imaju kraći domet?

SVEDOK THEUNENS: Po doktrini, gospodine predsedavajući, haubice imaju kraći domet nego topovi jer imaju kraće cevi, ali ja bih želeo da dam dva komentara: Ja mislim da bi bilo korisno proveriti informaciju, a onda proveriti i razmeru karte kako bi se videlo da li su maksimalni dometi vatre, kao što su tamo prikazani, tačni i sl.

SUDIJA ORIE: Ja sam pitao za domete koji su korišćeni na ovoj karti.

ADVOKAT KEHOE: Ja imam informaciju. T 130s ima maksimalni domet 27.49 kilometara. T 203 ima maksimalni domet 16.8 kilometara. T 155 ima maksimalni domet 14.95. T 152 ima

maksimalni domet 17.4 kilometara. Možemo dati Pretresnom veću osnovne informacije o tome što se ogleda u nekoj dokumentaciju UN-a o tim... o tom konkretnom naoružanju.

SUDIJA ORIE: Ne. Ja sam shvatio da vi kažete mi smo to proverili, a onda ja, naravno, pogledam kartu da vidim kako je ovo... propustio sam prvi. T 130 je bio 27 kilometara?

ADVOKAT KEHOE: 27.49.

SUDIJA ORIE: To je pored ostalih najduži. Da li bi ste se složili sa tim?

SVEDOK THEUNENS: Složio bih se, časni Sude. Samo zbog... da bude kompletno, višecevni raketni bacači od 120 milimetara bi trebali takođe da budu uključeni.

SUDIJA ORIE: Da. Mi ćemo to pronaći...

SVEDOK THEUNENS: Na osnovu mojih informacija, a to takođe sadrži dokument po 65 ter broj 1324, ili dokument po 65 ter broj 3119 ili dokument po 65 ter broj 3131.

SUDIJA ORIE: Da. Znete li napamet koji je domet višecevnog raketnog bacača? Ako je to u svakom slučaju kraće, onda ne moramo ići dalje u detalje.

SVEDOK THEUNENS: Pretpostavljam da je kraće od 27 kilometara. Ja ću to proveriti tokom pauze.

SUDIJA ORIE: Hajde da uradimo sledeće: ako je duže molim vas da nam to kažete, ako nije... Dakle, kraći odgovor, gospodine Kehoe, mogao bi biti da pomenuto oružje ima najduži domet, što je sasvim jednostavan i sasvim prihvatljiv odgovor.

ADVOKAT KEHOE: Možda se nisam dovoljno fokusirao na ono što sam hteo reći, gospodine predsedavajući. Nije bilo samo oružje u pitanju već i smer gađanja, što sam ja pokušao da pokažem prolazeći kroz ovaj konkretni dokument, dokazni predmet Odbrane broj D970 jer nije sasvim očigledno u kom smeru je tačno ovo oružje bilo postavljeno, dakle to je bilo...

SUDIJA ORIE: [preklapanje govornika]

ADVOKAT KEHOE: [preklapanje govornika] ...Mora da sam propustio domet vatre...

SUDIJA ORIE: [preklapanje govornika] ...onda je to razjašnjeno, hajde da nastavimo. Naravno, razmislio sam o tome. Mogu li shvatiti to da je smer gađanja bio definisan terenom, na primer, preprekama, izborom položaja. Da li je to neka vrsta... i možda bi trebalo da pitam gospodina Theunensa zato što vi ne biste trebali dati dokaze. Ali da li bi to ograničilo domet? Smer paljbe, naravno, nije 360 stepeni već je ograničen. Mogu li shvatiti da to zavisi od položaja i terena. Ako ste na severnoj strani brda, ne možete lako gađati južni pravac, zar ne?

SVEDOK THEUNENS: Zavisi od vašeg položaja jer artiljerija gađa indirektno, dakle vi ne morate, hoću da kažem, to je važno... to je značaj artiljerije. Vi ne morate da vidite svoju metu, ali zbog toga treba da imate isturene posmatrače. I na primer, topovi imaju ravniju putanju od haubica, ali u svakom slučaju, vi lako možete biti iza neke planine, osim ako je, naravno, planina ispred vas previsoka. Ali, u svakom slučaju, pomoćnik komandanta za artiljeriju će rasporediti svoje oružje na takav način da oni gađaju mete. Postoje i tehnička ograničenja, neka oružja su veća od drugih i ne mogu biti smeštena na bilo kakvom terenu. Ali glavni faktori koji određuju smer su izbori ciljeva i položaj oružja. Šta je... teren između... u kontekstu... u ovom kontekstu, hoću da kažem, poznavanje terena u oblasti nije od važnosti.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe, karta i smerovi su iz istog dokumenta ili...

ADVOKAT KEHOE: Oni su uzeti iz dela o borbenom rasporedu, dokazni predmet Odbrane broj D970.

SUDIJA ORIE: Da.

SVEDOK THEUNENS: Ako mi dozvolite, časni Sude...

(Odbrana se savetuje)

ADVOKAT KEHOE: Ako mogu, sudijo, i uz pomoć svedoka... izvinjavam se, sa smernicama svedoka, izvor svega ovoga su dokumenti sa ERN brojem u donjem levom uglu.

SUDIJA ORIE: Da. Vidim da postoje neki brojevi u dnu mape. Dakle, mi tamo možemo pronaći smer mape. Ok, hvala vam.

SVEDOK THEUNENS: Ja imam samo pitanje u vezi sa ovim radiusima koji su nacrtani, da li su oni određeni činjenicom da pokrivaju oblasti gde su mete identifikovane u artiljerijskom planu ili prema tome gde su locirani u naređenju za artiljeriju, i sl, ciljevi smešteni u oblasti radiusa, i samo za vizuelne svrhe vi ste pokrili celo područje ili ste stvarno merili domet, a onda ste povukli šestarom deo kružnice i to bi trebalo da bude oblast koju oni pokrivaju jer postoji značajna razlika između ta dva aspekta, i sl, da li je ovo mapa koja se temelji na dometu oružja ili karta koja se temelji na informacijama koje su korišćene u vreme operacije *Oluja* u svrhu ciljanja?

ADVOKAT KEHOE: Veoma jasno, gospodine predsedavajući, ovo je samo karta dometa koje se temelji na ovim lokacijama. Mete se nalaze u dokumentima koji su deo svedokovog izveštaja koje ćemo mi sada uneti u konkretne mete koje su bile povezane mrežom koordinata. Ovim sam hteo dati ideju Pretresnom veću o maksimalnom dometu, ali i o smeru kao i gde su sve te posebne jedinice bile razmeštene, TRS jedinice kao i TS jedinice.

SUDIJA ORIE: Da. I mi nalazimo tu informaciju, verovatno, gospodine Theunens, vi ste veštak, dole su brojevi na dnu karte, a ako postoji bilo koji način da proverite ovu informaciju koja nas interesuje vezanu za smer.

SVEDOK THEUNENS: Da, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Zapisali ste ih.

SVEDOK THEUNENS: Da, gospodine predsedavajući.

SUDIJA ORIE: Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ako možemo samo da pređemo na dokument o kom smo već kratko govorili, a to je 1D63-0010. I ovo je naređenje za napad ili naređenje operativne grupe Šibenik od 3. avgusta 1995. godine. I ponovo, gospodine Theunens, samo da dam referencu, ovaj konkretni dokument smo dobili iz kancelarije Tužilaštva na BHS-u, ali ne i preveden. Dakle, ja mislim da ovo nije navedeno u vašem izveštaju, gospodine.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: To je tačno. Ja sam samo imao pristup... ako se dobro sećam, naređenju za napad artiljerije operativne grupe Zadar kao i naređenje za napad operativne grupe Sinj koja se pominju na engleskom na stranici 110 u drugom deli izveštaja.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ja sam samo hteo da dam referencu da ovaj dokument Tužilaštvo nije prevelo, ali ovo je naređenje za napad od 3. avgusta i ja želim da pređemo na stranicu 4 tog dokumenta. I kako ovo nije bilo obezbeđeno od Tužilaštva... i ovo je jedini dokument koji on vidi pred sobom. Postoji napomena u dnu u vezi sa aneksima komande operativne grupe Šibenik i četvrto su artiljerijski planovi za napad i karta. Nemamo stvarnu mapu i plan koji nikada nije bio obezbeđen. Ipak, gospodine, iz ovog dokumenta logično je zaključiti da je postojao artiljerijski plan sa metama koji je napravila operativna grupa Šibenik sa mapom koja određuje mete u planu. Da li biste se složili sa tim, gospodine?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da, slažem se.

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, u ovom trenutku, mi bismo želeli da ponudimo na usvajanje dokument 1D63-0010.

TUŽILAC WAESPI: Nemamo prigovore.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare.

sekretar: Dokazni predmet Odbrane broj D972, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D972 se usvaja u spis.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Mi smo prethodno u dokumentima koji su došli iz glavnog štaba govorili o potrebi za artiljerijskim planom sa tabelarnim i tekstualnim prikazom artiljerijskog plana. I ja bih želeo da vam skrenem pažnju na dokument po 65 ter broj 5819. I ovo... ja ću samo sačekati da se to pojavi. Ovo je tabelarni i tekstualni deo plana artiljerijskog angažmana od 3. avgusta 1995. godine, Druge gardijske brigade. I ovde se propisuju, gospodine,

u stvari, zadaci artiljerije i u stvari top ili oružje koje će biti uključeno kao i pojedinačni zadaci. Da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: U stvari. Jedna mala ispravka, ovo je Sedma gardijska brigada.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Mislio sam da sam to rekao. Izvinjavam se ako nisam. Prihvatam ispravku. Sedma gardijska brigada.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Komandant je ovde izdao naređenja u vezi sa svojim artiljerijskim sredstvima koja su odvojena od artiljerijskih sredstava o kojima smo ranije raspravljali.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: U odnosu na naređenja u vezi sa sredstvima Sedme gardijske brigade, i mi imamo ovaj dokument po 65 ter, zar nije razumno zaključiti da svaka od ovih artiljerijskih jedinica ima isti tip tabelarnog i tekstualnog plana za artiljerijsko angažovanje?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: To bi bilo ono što je propisano u doktrini, i ja sam uključio i druge primere ovoga u verziji na engleskom stranica 187 u drugom delu izveštaja.

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, u ovom trenutku, mi bismo želeli da ponudimo na usvajanje dokument po Pravilu 65 ter broj 5819.

TUŽILAC WAESPI: Nemamo prigovore.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare.

sekretar: Dokazni predmet Odbrane broj D973, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D973 se usvaja u spis.

ADVOKAT KEHOE– PITANJE: I na kraju u...

SUDIJA ORIE: Mogu li samo... ja pokušao sam da pratim svedočenje najpreciznije što mogu. Ranije je pitanje bilo da je pomenuto više gradova bez konkretnih ciljeva. Ja nisam imao priliku da prođem kroz čitav taj dokument. Da li su u ovom dokumentu definisane konkretne mete za bilo koji od njih... mislim da je bilo pet sela, Drvar... pet od njih... Gračac je bio jedan od njih, ja mislim. Da li je bilo definisanih meta u ovim gradovima. To je jedna od stvari u ovom dokumentu, ili je to bio samo primer kako je to radilo na drugim mestima, kako bismo mogli očekivati sličnu stvar, sličan primer za gradove koji su konkretno pomenuti kao gradovi koji će se izložiti artiljerijskoj vatri bez konkretnih ciljeva. Ja samo pokušavam.

ADVOKAT KEHOE: Malo i od jednog i od drugog, sudijo. [Preklapanje govornika]

SUDIJA ORIE: [Preklapanje govornika]

SVEDOK THEUNENS: Časni Sude, ovaj dokument ne daje spisak meta on samo, on samo govori... ova stranica, u opštim terminima, koja vatra... hoću da kažem, koji tip vatre i ovi tipovi

vatre koji su definisani biće korišćeni... oprostite. Koji će zadaci biti artiljerijskih vatri u različitim fazama operacije. Ovo nije spisak ciljeva. Ja sam spisak meta uključio na engleskom stranica 187, drugi deo mog izveštaja, gde vidimo broj mete, koja će takođe biti označena u izveštaju i na mapu i biće takođe u izveštaju. Koordinate cilja X, Y, Z. Istok, zapad, sever, jug kao i Z za visinu.

SUDIJA ORIE: Ako mogu tu da vas zaustavim. Dakle, očigledno imamo dva pitanja. Vi nam kažete da ovaj dokument daje instrukcije o tome kako treba koristiti artiljeriju, koje funkcije u različitim fazama operacije ona treba da ima, bez konkretnog pominjanja ciljeva. To i dalje ne daje odgovor na drugo pitanje, da li ovo takođe pokriva i gradove... za koje ste vi ranije rekli da niste videli nikakve konkretne ciljeve u tim gradovima. Da li to pokriva i ovo, da ili ne? Ja samo pokušavam da...

ADVOKAT KEHOE: [Preklapanje govornika]

SUDIJA ORIE: ...učinim preglednijim ogromnu količinu informacija koju dobijamo.

ADVOKAT KEHOE: Gospodine predsedavajući, ako ja mogu da budem od koristi. Ovo je samo za Sedmu gardijsku brigadu. Kao što možete videti na prvoj, i možemo da idemo i dalje... ovde je fokus na Kninu, dakle fokus nije na nekim drugim gradovima. Dakle, ako pogledate prvi unos, na primer, to je neutralisati komandno mesto garnizona i centar za vezu na području grada Knina.

SUDIJA ORIE: Da, te vrste ciljeva u drugim dokumentima konkretno su pominjane, uraditi ovo, uraditi ono, uraditi ono i onda na kraju se kaže gradovi tako dalje i tako dalje i dakle... mi nalazimo... Mislim da sam razumeo bar malo.

ADVOKAT KEHOE: Da, gospodine predsedavajući.

SVEDOK THEUNENS: Ako mi dozvolite. Kada pogledamo dokument, on govori o brigadi TS-7. Ono što ja pokušavam da objasnim je da Splitska vojna oblast ima svoja artiljerijska sredstva na svom nivou, svoja artiljerijska sredstva pri čemu podređene jedinice imaju takođe artiljerijska sredstva. Ova konkretna tabela ili dokument razmatra zadatke artiljerije Sedme gardijske brigade koja je nezavisna od artiljerijskih jedinica o kojima smo ranije govorili, tri TS i dve TRS koje su uspostavljene na nivou komande Splitske vojne oblasti, i naravno, i to će... to će imati uticaja na ciljanje.

ADVOKAT KEHOE: Ako mogu ja, uz svo dužno poštovanje, ako mogu da se vratim na dokument, mogu to pojasniti.

SUDIJA ORIE: Da. Ali ponekad su dokumenti i dokumenti i nekoliko stranica se nalaze na našem ekranu i da bi se pratilo svedočenje ponekad, ja samo želim da proverim da li ja razumem ono što vidim u ovom trenutku. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Gospodine Theunens, prolazeći kroz vaše objašnjenje kada je *Kozjak* uspostavljen, general Gotovina je izuzeo artiljerijske i raketne grupe i spustio ih na nivo operativne grupe... kako bi operativne grupe bile razmeštene, i rekao im, ako nam trebate na operativnom nivou, mi ćemo vam reći. Ali stvarno razmeštanje i planovi paljbe došli su na nivou operativne grupe i vi to koristite na nivou operativne grupe i vi to takođe koristite na taktičkom nivou. To je bila velika razlika u *Kozjaku*, zar ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ja ne izvlačim isti zaključak kao gospodin Kehoe iz dokumenata koje sam pregledao. Iz dokumenata koje sam ja pregledao... i mi smo razgovarali jutros o narednjima za napad na nivou Splitske vojne oblasti, mi vidimo da su artiljerijska sredstva na nivou komande Splitske vojne oblasti organizovana u TS i TRS koje su u stvari bile tu da podrže operativne grupe. Ali pored toga, sastavni delovi operativnih grupa, na primer Sedma gardijska brigada, su takođe imali svoja artiljerijska sredstva, i to je koncept artiljerijske vatre gde vi možete imati, bez ulaženja u detalje, artiljerijsku vatru uopšte kao podršku, direktnu podršku i tako dalje, i tako dalje, u zavisnosti od toga ko pruža tu podršku vatrom i ko određuje ciljeve. Neke ciljeve će odrediti viša komanda. Ovde, naravno, komanda Sedme gardijske brigade može koristiti svoja sredstva i odrediti svoje ciljeve.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Gospodine, u dokaznom predmetu Odbrane broj D969 general Gotovina sasvim jasno, zar ne, kaže da su artiljerijski planovi – artiljerijski planovi treba da budu spušteni na nivo operativne grupe i da Splitska vojna oblast pošalje ta naredjenja operativnim grupama da izrade artiljerijske planove sa svaku grupu posebno. I ta promena je bila najveća promena u *Kozjaku* od 1. avgusta 1995. godine, zar ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ja mislim da sam odgovorio na pitanje, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Da, vi kažete da ne delite zaključak gospodine Kehoe-a.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ostavimo ovu Sedmu gardijsku brigadu... hajde da pređemo na same informacije o ciljanju, to su dokumenti o kojima ste vi govorili... prvo ćemo govoriti o dokumentu po Prvilu 65 ter broj 4678.

ADVOKAT KEHOE: Gospodine predsedavajući, u stvari postoji nekoliko ovih dokumenata koji su u svedokovom izveštaju. Ja svakako ne nameravam da prođem kroz sve.

SUDIJA ORIE: Uzmite samo jedan i vidite da li...

ADVOKAT KEHOE: Da.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Gospodine Theunens, ovo je još sofisticiranije i detaljnije objašnjenje stvarnih ciljeva koje je trebala da gađa TRS-2 i ovde se nalaze položaji sa kojih se pucalo koje uzimamo iz tabelarnog prikaza. I ovde imamo konkretne koordinate... izvinite. Imamo referencu cilja i konkretne koordinate. Dakle, tu su ciljevi označeni brojevima, hoću da kažem... i onda iz tih brojeva ciljeva, ovaj dokument pokazuje da su oni imali konkretne lokacije koje su želeli da pogode sa X/Y koordinatama. I to je ono što biste vi očekivali, gospodine Theunens, od artiljerijskih jedinica jednom kada one dobiju artiljerijski plan i šta one treba da

gađaju, onda one dobiju X/Y ili informacije o koordinatama o tome šta treba da gađaju, i onda oni donose odluku o tome ko će to gađati, zar ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da, ali izbor i prioriteta ovih ciljeva od strane operativne grupe Šibenik će biti zasnovani na instrukcijama koje oni dobiju od svoje više komande i ja takođe ne mogu da komentarišem ovo je TRS-a na nivou operativne grupe Šibenik. Ovo nije TRS-a koju smo videli ranije i sl, TRS-a koju je osnovao general Gotovina na nivou komande Splitske vojne oblasti, jer ta TRS-a, mislim ranije, trebala je da podržava operativnu grupu Sever.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe, svjedok očigledno kaže da TRS koju smo videli ranije na karti nije... da ova TRS-2 nije ista grupa jer je na različitom nivou. Druga je bila na nivou Splitske vojne oblasti, ako sam vas dobro razumeo, a ova je na nivou operativne grupe Šibenik. Hajde prvo da ustanovimo da li postoji neki spor o tome.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: To je veliki spor, i spor je kao što se ovde kaže, artiljerijsko raketna grupa TRS-2, ovo je spisak ciljeva koji su predviđeni za OG Šibenik, operativnu grupu Šibenik, tačno? Tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: U stvari. Pri čemu se TRS-2 sastoji od artiljerijskih sredstava OG Šibenik.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: A to je direktna odgovor na naređenje generala Gotovine, dokazni predmet Tužilaštva broj P969 stranica 13, da će zapovednici artiljerije u operativnim grupama izrađivati artiljerijske planove upotrebe i planove delovanja odgovarajuće za svaku formiranu grupu. Dakle, od 1. avgusta, od prvog naređenja generala Gotovine o *Kozjaku* kada se govori o artiljeriji, on kaže operativnim grupama da izrade artiljerijske planove. Dokumenti za koje ste vi rekli – da bi demonstrirali da je postojao artiljerijski plan i da je postojala mapa i da je svaka pojedinačna grupa, kao što smo videli u dokumentu po 65 ter broj 4678, imala konkretne ciljeve da gađa, donosila odluke o tome ko će pucati i koje su bile koordinate cilja. I to je sve u skladu sa naređenjem generala Gotovine koje smo videli u dokaznom predmetu Odbrane broj D969, zar to nije činjenica?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: U stvari. Ali jedina stvar koju ja želim da podvučem je da su postojala artiljerijska sredstva dostupna na nivou komande Splitske vojne oblasti. General Gotovina ih organizuje na poseban način i takođe određuje ciljeve za ova artiljerijska sredstva. On takođe određuje ciljeve za artiljerijska sredstva operativnih grupa na mnogo uopšteniji način. Onda su operativne grupe koje su sastavljene od različitih postojećih jedinica, na primer OG Sever uključuje Četvrtu i Sedmu gardijsku brigadu. Ove brigade u vreme mira imaju svoja artiljerijska sredstva. Ova artiljerija će onda, u slučaju OG Šibenik, biti organizovana na način koji dozvoljava sprovođenje misije koju je odredio viši komandant, i na primer, ovde vidimo uspostavljanje TRS-2 u okviru OG Šibenik. Videli smo ranije uspostavljanje TRS-7 u okviru Sedme gardijske brigade. Bez obzira na činjenicu da je i komanda Splitske vojne oblasti to takođe odlučila da, na primer, Sedma gardijska brigada koja je deo OG Sever, je takođe uživala podršku TRS-1, TRS-2 i TR-3, pri čemu su ove tri *ad hoc* artiljerijske grupe osnovane na nivou komande Splitske vojne oblasti.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ako mogu ja, gospodine, da li govorimo o istim stvarima da je Gotovina postavio ove artiljerijske jedinice na nivo operativnih grupa. One su trebale izraditi planove. Ako, u stvari, general Gotovina odluči da mu one trebaju na nivo operativne grupe on će im reći, ali i bez toga, operativne grupe treba da dođu do svojih planova ciljanja i metodologije. Zar to nije tako?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ali ja... naređenje... hoću da kažem, naređenje za napad *Kozjak*, i ja i dalje smo na dokumentu po 65 ter broj 3119, uključuje jedno naređenje za napad artiljerije, prilog 4. Ja sam razgovarao... izvinite. Tu je takođe naslov 7. Artiljerijska podrška u naređenju za napad, gde, izvinite što ponavljam, gde on uspostavlja... gde on organizuje artiljerijska sredstva koja postoje na njegovom nivou tj. na nivou vojne oblasti i on takođe izdaje uputstva za artiljerijska sredstva na svom nivou kao i podređenim jedinicama. I naravno, tokom operacije artiljerijska sredstva koja postoje na nivou Splitske vojne oblasti će biti uključena zajedno sa artiljerijskim sredstvima koja postoje na nižim nivoima u zavisnosti od operativnih zahteva. Ali ovde general Gotovina, na osnovu uputstava koje je dobio od svog pomoćnika komandanta za artiljeriju koji izdaje naređenja artiljerijskim sredstvima koja postoje na nivou komande Splitske vojne oblasti tj. na višem nivou u odnosu na sastavne jedinice, na primer, Četvrtu gardijsku brigadu i Sedmu gardijsku brigadu i druge jedinice Splitske vojne oblasti.

SUDIJA ORIE: Hajde da vidim da li sam ja dobro razumeo vaš odgovor jer ja mislim da je važno da ne bude nesporazuma. Da li nam vi kažete da ova specifikacija ciljeva, kao što smo je našli u ovom dokumentu, artiljerijskih raketnih grupa operativne grupe Šibenik ne popunjava prazninu za koju ste vi приметili da postoji u dokumentima kojima se određuju ciljevi za artiljeriju vojne oblasti koji je nespecifičan, kada se daju reference za određene gradove, mislim da je bilo pet gradova. Vi kažete da su ovo možda precizne informacije o ciljevima, ali korišćene na drugačijem nivou i to ne popunjavaju prazninu koju ste vi приметili za artiljeriju vojne oblasti gde nema takvih specifičnih informacija u vezi sa upotrebom artiljerije protiv gradova. Da li sam ja dobro shvatio vaš odgovor?

SVEDOK THEUNENS: To je tačno, gospodine predsedavajući. To je ono što sam ja pokušao da objasnim.

SUDIJA ORIE: Da li je odgovor tačan ili nije tačan, to nije bitno, ali ja sam bar razumeo odgovor svedoka. I onda ja to ostavljam gospodinu Kehoeu da vam postavlja dalje pitanja, ali nakon pauze.

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Da, gospodine Theunens.

SVEDOK THEUNENS: Ja sam pokušao da objasnim da su ti različiti ešaloni na stranici 110 i 111 u drugom delu izveštaja, stranice na engleskom. Ja se izvinjavam zbog...

SUDIJA ORIE: Da. Koje ja i dalje imam na ekranu, pa ih mogu ponovo pročitati, da. Hvala vam na tome. Imaćemo pauzu i nastavićemo u 11.00 časova.

(pauza)

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe, molim vas nastavite.

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude, ponovo u nastojanju da ubrzam unakrsno ispitivanje, dokument koji imamo na ekranu je po 65 ter broj 4678, ja sam primetio da je dokument došao iz izveštaja gospodina Theunensa i mi ćemo to ponuditi na usvajanje zajedno sa sličnim dokumentima kroz koje mislim da ne moramo da prolazimo, i ja sam tokom pauze o tome razgovarao sa gospodinom Waespijem i to bi bili dokumenti po 65 ter broj 4679 i 65 ter broj 5769. Ja sam dao ove brojeve gospodinu Monkhouseu i mi ćemo ova sva tri ponuditi na usvajanje.

TUŽILAC WAESPI: Nemamo prigovore.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare.

sekretar: Časni Sude, dokument po 65 ter broj 4678 će biti dokazni predmet Odbrane broj D974, 65 ter broj 4679 će biti dokazni predmet Odbrane broj D975, 65 ter broj 5769 će biti dokazni predmet Odbrane broj D976.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmeti Odbrane od broja D974 sve do uključujući i D976 se usvajaju u spis. Ja mislim da ovde nedostaju neki manji delovi... da sada imamo kompletan transkript. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Gospodine Theunens, ja sam želeo da se vratimo na nešto o čemu ste vi govorili pre pauze, a to bi bio vaš dokument po 65 ter broj 3119, mislim da je Tužilaštvo to već uvelo u spis kao dokazni predmet Tužilaštva broj P1125. Ako možemo to samo da stavimo na ekran.

SUDIJA ORIE: Između ostalog, gospodine Kehoe, da li postoji bilo koji način da komunicirate sa Tužilaštvom, ja ponekad na tom spisku vidim reference za koje nije jasno da li je to most, da li je to zaseok, da li je to Rogovo, na primer. To takođe ne ukazuje koje oružje se može koristiti da bi se to gađalo. Putevi su mi jasni, raskrsnice su mi jasne, mostovi su mi jasni, vojni položaji, gde samo ime može biti bilo šta. I ako biste... ako postoji mogućnost da se vi složite sa gospodinom Waespijem o takvim... samo imena da li je to... šta to znači.

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Da.

ADVOKAT KEHOE: Možemo da se konsultujemo o tome.

SUDIJA ORIE: Da.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pre nego što pređemo na ovaj dokument, u vezi sa informacijama o ciljanju, gospodine Theunens, vi ste takođe primetili u vašem izveštaju, to je drugi deo vašeg izveštaja... ovo je stranica 186, da „Artiljerijske jedinice Splitske vojne oblasti sastavljaju obaveštajne izveštaje opisujući aktivnosti i lokacije tokom perioda izveštavanja. Ovi izveštaji takođe sadrže informacije o broju proektila ispaljenih protiv različitih ciljeva, uključujući kratak opis.“ Dakle, od informacija koje imamo, to je ponovo drugačiji nivo gde obaveštajni podaci ciljanje lokacije tih ciljeva sa koordinatama i vi ste takođe primetili da oni takođe vode evidenciju proektila koji su ispaljeni; da li je to tačno, gospodine?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: To je tačno. Ja sam samo bio iznenađen upotrebom termina „obaveštajni podaci“ u tim dokumentima jer je to u stvari operativna informacija, ali to ne menja ništa u mom odgovoru.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ako možemo samo da se vratimo na ono što je dokazni predmet Tužilaštva broj P1125 o kom ste vi govorili pre pauze, i ako možemo da pređemo na sledeću stranicu.

ADVOKAT KEHOE: Možda stranica nakon ove, molim vas. Trebalo bi da bude naslovna stranica. Tako je.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ovo je opet jedno veće naređenje uz koje idu prilozima od 1. avgusta 1995. godine i ako možemo sada da pređemo na ono što je vaša referenca koja je u odeljku o artiljerijskoj podršci, a to je na stranici 14 u verziji na engleskom, a na BHS-u to je stranica 12. Ovo je ono o čemu ste vi, gospodine Theunens, govorili pre pauze i ovde, još jednom, vidimo razmeštanje artiljerijskih i raketnih grupa na nivo operativne grupe. Da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: To je tačno.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: I ne postoji ništa u toj napomeni o artiljerijskoj podršci gde se kaže da su te pojedinačne raketne grupe deo... da je Splitska vojna oblast imala neke artiljerijske grupe nezavisne od ovih pet grupa, zar ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ne. Ali ono što sam ja pokušao da objasnim pre pauze da general Gotovina naređuje da se uspostave ove artiljerijske grupe i artiljerijsko raketne grupe da bi podržale različite jedinice ili operativne grupe kao što je objašnjeno tamo i pored toga i sastavne jedinice ovih operativnih grupa i ja mogu da skrenem vašu pažnju, kao što sam pomenuo na stranicu 110, dugi deo mog izveštaja, i mi ovde vidimo, na primer, OG Sever imamo dve TRS i jednu TS. Pored toga, na primer, za Četvrtu gardijsku brigadu, a to se može naći u dokumentu po 65 ter broj 2217, mi imamo TRS-4 koja je uspostavljena na osnovu artiljerijskih sredstava Četvrte gardijske brigade.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Izvinite, gospodine Theunens, mogu li da vas prekinem za trenutak.

ADVOKAT KEHOE: Ako možemo da pređemo na sledeću stranicu na BHS-u. Ja mislim da je to sledeća stranica na BHS-u. Izvinite nisam vas hteo prekinuti.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Nastavite, gospodine.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da. Hoću da kažem, ova TRS-4 koja je prema dokumentu po 65 ter broj 2217 osnovana od strane Četvrtе gardijske brigade nije pomenuta u naređenju Splitske vojne oblasti. Dakle, ja iz toga zaključujem da se ona sastoji od drugih artiljerijskih sredstava koja postoje ili koja su koristili drugi ešaloni. Isto važi za OG Šibenik. Prethodni dokument, a ja samo imam broj po 65 ter, 4682, identifikuje TRS-1 i TRS-2, 4, i ja se izvinjavam to je OG Sinj umesto Šibenika, pri čemu u stvari naređenje Splitske vojne oblasti ne predviđa ove dve artiljerijske raketne grupe za OG Sinj. I to je razlika koju sam ja pokušao da istaknem.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Hajde da dođemo do suštine ovoga, gospodine, da ako je vaša pretpostavka bila pogrešna da je artiljerijska podrška bila na nivou vojne oblasti, ako je ta pretpostavka netačna, onda, isto tako vaša pretpostavka da nije bilo... da nije bilo konkretnih informacija o ciljanju je takođe netačna.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ja ne razumem pitanje, časni Sude.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ovo je pitanje: pretpostavka koju ste izneli da su te artiljerijske grupe koje su na nivou operativne grupe, vaša pretpostavka je da su te artiljerijske grupe bile na nivou Splitske vojne oblasti. I vi isto tako iznosite pretpostavku da te artiljerijske jedinice na nivou Splitske vojne oblasti nisu imale konkretne informacije o ciljevima. Moje pitanje za vas je da ako je vaša pretpostavka netačna, da nije bilo sredstava... artiljerijskih sredstava na nivou Splitske vojne oblasti, vaše mišljenje kako je izneto na stranicama 180 i 181 vašeg izveštaja, da nije bilo... da je bilo konkretnih ciljeva ili konkretnih informacija o ciljanju, ta pretpostavka je takođe netačna. Da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Verujem da su ovo dva različita pitanja. Ja sam odgovorio na drugo... na prvo pitanje i ja tvrdim da sam zaključak izvukao na osnovu dokumenta koje sam pregledao. Što se tiče drugog aspekta pitanja, ja jedino mogu zaključiti na osnovu dokumenata koje sam video ili koje sam imao priliku da pregledam. Ja nisam video dokument koji ukazuje na to koje konkretne ciljeve treba gađati u Benkovcu, Kninu, Drvaru, Obrovcu i Gračcu, prateću uputstva uključena u naslovu 7 Artiljerijska podrška Splitske vojne oblasti naređenje za operaciju *Kozjak* koje kaže: „Otvorite vatru ili granatirajte gradove.“ Mislim na već pomenute gradove.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Gospodine, mi smo pregledali veoma konkretne informacije o ciljevima u spiskovima ciljeva što smo već spomenuli, a to su sada dokazni predmeti Odrane broj D974, D975 i D976. Na osnovu dokumenata koje ste vi pregledali zar vam nije razumno i logično da pretpostavite da je svaki cilj koji je HV gađao bio deo detaljnog popisa ciljeva, sa koordinatama ciljeva i brojevima ciljeva koji je ustanovljen širom operativnih grupa, koje su delovale pod komandom generala Gotovine?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Časni Sude, gospodin Kehoe opisuje situaciju kakva bi ona trebala da bude. Ali ja sam spomenuo u mom prethodnom odgovoru, ja nisam video ni jedan

dokument koji konkretno... ili koji određuju mete koje treba gađati prateći uputstvo o granatiranju gradova kao što su Knin, Benkovac, Obrovac i Gračac.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Gospodine, vi ste spomenuli tokom vašeg svedočenja...

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe, pre nego što nastavimo. Dokument koji smo videli pre pauze, tu smo imali referencu na TRS-2, ja mislim, tu je svedok rekao da to nije ista TRS-2 o kojoj smo mi govorili u ranijoj fazi. Sa tri dokumenta o kojima ste se složili sa gospodinom Waesijem da će nam oni pomoći, da li imamo... kome su oni upućeni. Da li imamo slična, očigledno, neslaganja između pozicije Odbrane i pozicije eksperta. To je naravno problem, ako usvojite u spis dokumente koje niste pažljivo pogledali, čak i ako... ja ne znamo koliko su oni dugi, ja ih mogu pogledati na ekranu. Gospodine sekretare, ja ne znam da li su oni već...

ADVOKAT KEHOE: Gospodine predsedavajući, ja mogu objasniti informaciju. Ja mislim, da budem fer prema Tužilaštvu, ja bih to trebao učiniti bez prisustva svedoka.

SUDIJA ORIE: Ja mislim da ako to počnemo da objašnjavamo, to treba da bude učinjeno u odsustvu svedoka eksperta. Gospodine Theunens, čak vas nisam ni zamolio... možete li molim vas izaći i sačekati, gospodine Theunens.

(svedok napušta sudnicu)

ADVOKAT KEHOE: Da bih bio fer prema svedoku, časni Sude, možda je teško pregledati sve ove informacije od njega, ali ono što se desilo je da svedok nije računao na promene u numeraciji TS i TRS kada se ide od dokumenata o *Oluji* na dokumenta o *Kozjaku*. Ja se mogu raspravljati sa njim o tome, ali to je što je, i mi ćemo svakako raspravljati o tome na kraju dana. Ali na primer, TS-4 iz početne dokumentacije o *Oluji*, a onda kada je *Kozjak* potpisan 1-vog, to je postalo TS-2. I prolazeći kroz svedokov izveštaj on ne uzima u obzir tu promenu u numeraciji što vodi u dalju konfuziju.

SUDIJA ORIE: Dakle, ono što vi kažete je da je ekspert pogrešio kada je rekao da imamo artiljerijske ili artiljerijsko raketne grupe na različitim nivoima jer je to pre bila promena u organizaciji, imenima, pre nego što su bili različiti...

ADVOKAT KEHOE: Tačno.

SUDIJA ORIE: Dakle, ako biste vi... u vašem sistemu, ako biste vi počeli računati 130, itd, itd, to bi bilo... naravno osim nekih gubitaka i možda... i ono što ste kupili pored onoga što već imate, nije lako u tom trenutku, onda bi to ispalo da je otprilike isti broj oružja, i u stvari i to je vaš stav je da je to isto oružje.

ADVOKAT KEHOE: Isti sistem, osim onoga što ja želim da komentarišem je da u početku Oluja nije uključivala jedinice HVO-a koje su bile razmeštene prema Drvaru i u oblasti Tomislav grada. I kada je... general Gotovina to sve stavio u završno naređenje za napad brojevi su se promenili i to samo nije uzeto u obzir i iskreno...

SUDIJA ORIE: Da. Da vidim gde set kupili novu. Ja sam to rekao sa osmehom jer ne bih očekivao da izdate naređenje 2. avgust i da ga isporučite u 3. avgust. Vi ste rekli da su drugi elementi oružja bili dodati potencijalima Splitske vojne oblasti i njenim podređenim jedinicama gde nam on kaže da se radi o dva različita seta, to je u stvari isti, ali malo proširen možda pod drugim imenom, drugom strukturom, ali to su isti oni T130s, ista ona sredstva.

ADVOKAT KEHOE: Sredstva, da.

SUDIJA ORIE: Gospodine Waespi, naravno, ja sam postavio ovo pitanje jer ja ne znam da li se u dokaznim predmetima od broja D974 do D979 da li se pokreće isto pitanje koje je gospodin Kehoe sada objasnio i ja ne znam da li se Tužilaštvo oslanja na ekspertske izveštaje u vezi sa ta dva različita nivoa pitanja.

TUŽILAC WAESPI: Da, oslanjamo se. I ja mislim da bismo bili pravedni prema svedoku, on bi trebao da se suoči sa ovim tumačenjem od strane gospodina Kehoea. I ja sam siguran da on može dati na osnovu svoje ekspertize, na osnovu pregledanja svojih dokumenata i objašnjenja kako on vidi ovo... bar jedan od ova tri dokumenta, na primer, prvi 4678.

ADVOKAT KEHOE: Ja mislim da je svedok dao svoje mišljenje o ovome...

SUDIJA ORIE: Ja ne znam da li je to bilo... naravno, ja sam sa njim proverio da li sam dobro shvatio njegov odgovor. I ja bih rekao da je spominjano ponovno grupisanje i preimenovanje i slično. Ali možda bismo to trebali reći na veoma jasan i transparentan način. I onda da vidimo da li ćemo dobiti neki drugi odgovor ili ne. Ili da li on dolazi sa objašnjenjem koje... mislim da strane takođe shvataju da Pretresnom veću nije lako tamo gde izgleda dolazi do fundamentalnog neslaganja o tome šta znači ono što mi gledamo... da se taj materijal u potpunosti shvati i razume. Mislim da možemo da pozovemo svedoka da ponovo uđe u sudnicu.

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude.

(svedok je pristupio Sudu)

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe, molim vas nastavite. Pokušajte da to predočite svedoku najjasnije što možete. I mi ne znamo da li će moja pomoć biti uvažena ako osetim da to nije dovoljno jasno. Ali hajde da probamo... da dođemo do punog razumevanja ovog pitanja i...

ADVOKAT KEHOE: Gospodine predsedavajući, vaša pomoć će veoma biti cenjena. Ja ću pokušati da to učinim što je moguće transparentnijim i ako nije...

SUDIJA ORIE: Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Gospodine Theunens, u vezi sa uspostavljanjem ovih TS i TRS nivoa, da li ste vi shvatili da kada je *Oluja* zamenjena *Kozjakom* da je TS... TS-4 u *Oluji* zamenjena sa TS-2 u *Kozjaku*? Da li ste vi to razumeli?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ja razumem pitanje, ali ja nisam došao do tog zaključka na osnovu dokumenata koje sam pregledao.

SUDIJA ORIE: Onda, naravno, sledeće pitanje je: Da li dokumenti koje ste vi pregledali isključuju tu mogućnost?

SVEDOK THEUNENS: Da, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Možete li, molim vas da objasnite, zašto ovakva interpretacija... bi bila u suprotnosti sa onim što ste vi našli u dokumentima?

SVEDOK THEUNENS: Zato što, gledajući dokument i takođe uzevši u obzir strukturu Splitske vojne oblasti, koja se sastoji od brigada, brigade se sastoje od bataljona, i tako dalje, i tako dalje, i moje razumevanje vojne strukture, u mirnodopsko vreme, Splitska vojna oblast će imati svoje sopstvene artiljerijske jedinice tj. artiljerijske jedinice koje su pod direktnom komandom komandanta Splitske vojne oblasti. Isto važi i za podređene komandante, gardijska brigada će uključiti artiljerijska sredstva pri čemu komandant gardijske brigade odlučuje o upotrebi tih artiljerijskih sredstava pod svojom direktnom komandom na osnovu naređenja nadređenog komandanta. Ja tu logiku primenjujem na dokumenta koja sam pregledao. Konkretno, naređenje za napad, to je bio dokument po 65 ter broj 3119, ja ovde nemam P broj Tužilaštva, gde, u skladu sa doktrinom komandant Splitske vojne oblasti general Gotovina naređuje osnivanje većeg broja TS... izvinjavam se, artiljerijskih grupa i artiljerijsko raketnih grupa koje treba da podrže konkretne operativne grupe. A onda kada gledam naređenja podređenih jedinica... imate operativne grupe, a onda imamo, naravno, sastavne jedinice, na primer, OG Sever uključuje Četvrtu gardijsku brigadu, Sedmu gardijsku brigadu kao i druge jedinice. Da su te jedinice osnovale svoje sopstvene artiljerijske formacije. Ponovo na osnovu svoje organske ili ustanovljene artiljerijske formacije. To je malo konfuzno jer po nekada vidite da se pominju isti brojevi. Vi možete dva puta videti TRS-2, dok u mom zaključku, mi govorimo o različitim jedinicama jer su one postojale u različitim ešalonima. Ponekad je to olakšano, dokument koji je pokazao gospodin Kehoe koji govori o zadacima brigadne raketne grupe 7 Sedme gardijske brigade, olakšava zadatak. Zašto? Zato što to nije pomenuto u naređenju generala Gotovine. Dakle, to je, po mom mišljenju zasnovanom na iskustvu, dodatna indikacija da mi govorimo o različitim jedinicama koje postoje na različitim nivoima.

SUDIJA ORIE: Da. Sada samo radi argumenta, neka samo pretpostavimo da je artiljerija organizovana kao što ste nam vi rekli i TS i TRS pet jedinica koje smo videli. I vi ste rekli da je artiljerija bila organizovana na nivou operativnih grupa, da li je moguće da, kako je vreme odmicalo da su ista ta sredstva koja su bila deo artiljerije TS-a i TRS-a na nivou Splitske vojne oblasti, u stvari bila reorganizovana i premeštena... i postala deo artiljerijskih jedinica na nivou operativne grupe, dakle da je to pre bila stvar premeštanja sredstava i njihovog stavljanja u drugačiju strukturu? Jer vaš odgovor, do sada, onako kako sam ja to razumeo, ne isključuje tu mogućnost. Na primer, ako bih ja u jednom dokumentu video artiljeriju na nivou Splitske vojne oblasti i konkretnu referencu na artiljerijska sredstva na nivou operativne grupe, da li biste onda rekli, pa to ne može da bude isto, jer mi to nalazimo u istom dokumentu. Ali element vremena može igrati ulogu, ono što u jednom trenutku izgleda da je pod određenim imenom i na

određenom nivou to je reorganizovano i onda mi nalazimo ista sredstva na drugom nivou po drugim imenima nekoliko dana kasnije. Da li je to... vidite na šta sam se fokusirao, da li se to može isključiti ili to ne može biti isključeno na osnovu vašeg pregledanja dokumenata. Gospodine Kehoe, da li sam ja postavio pitanje na takav način...

ADVOKAT KEHOE: Apsolutno, sudijo.

SUDIJA ORIE: Možete li, molim vas, da fokusirate vaš odgovor na taj aspekt pitanja, da li možete da isključite na osnovu dokumenata da su to bila ista sredstva.

SVEDOK THEUNENS: Časni Sude, na osnovu dokumenta koje sam ja pregledao, ja isključujem da su artiljerijska sredstva koja su postojala u vreme mira na različitim nivoima bila, kao što sam ja to razumeo, na osnovu vašeg pitanja, bila pomešana u jednu jedinicu koja bi onda u stvari bila pod komandom podređenog komandanta. Ja nisam video tokom perioda svog obrazovanja i sticanja iskustva da artiljerija koja, na primer, u našem sistemu da artiljerija koja postoji na nivou korpusa da se ona potpuno preda komandantu podređene brigade i da je taj komandant brigade može koristiti za zadatke koji odluči i na neodređeno vreme. Ono što se može desiti je da podređeni komandant može dobiti artiljerijsku podršku od jedinice koja već postoji, posebne jedinice koja je inače pod komandom višeg komandanta, pri čemu su, u našoj doktrini, ali to nije isto u HV-u, ali u našoj doktrini postoje razne mogućnosti, pre svega, postoji mogućnost, da komandant na višem nivou koji određuje zadatak ove artiljerijske jedinice koja ostaje kao nezavisna jedinica i koja obezbeđuje artiljerijsku podršku nižem komandantu tj. jedinica na nivou korpusa koja, tokom određenog vremenskog perioda, obezbeđuje artiljerijsku podršku brigadi, pri čemu zadatak određuje komandant korpusa. Druga mogućnost je da komandant korpusa odluči da ova artiljerijska jedinica koja je pod komandom korpusa tokom određenog vremenskog perioda može... je stavljena na raspolaganje komandantu brigade i komandant brigade odlučuje o zadatku. Da se vratim na HV i moje razumevanje ili moj zaključak koji se temelji na pregledanim dokumentima, ja tvrdim da artiljerija koja je postojala... artiljerijska sredstva koja su za vreme mira bila pod komandom komandanta Splitske vojne oblasti u njegovom ešalonu, čak i ako... hoću da kažem, u isto vreme imamo artiljerijska sredstva u sastavnim jedinicama, a ta sredstva se nisu mešala, već kako je istaknuto u naređenju za napad, komandant Splitske vojne oblasti uspostavlja *ad hoc* formacije TS i TRS za podršku operativnim grupama na osnovu njegove procene kojim operativnim grupama treba čija podrška u koje vreme i koliko dugo i sa kojim oružjem i u isto vreme vidimo da sastavne jedinice operativnih grupa organizuju svoj sopstveni poredak artiljerijskih sredstava.

SUDIJA ORIE: U vreme, kada oni to rade, u odnosu na izdavanje naređenja za napad? Mislim, pitao sam vas da se fokusirate na vreme.

SVEDOK THEUNENS: Da.

SUDIJA ORIE: ...dakle, ja sam dao teoretski odgovor na ono što su bile opcije. Jedna od njih je bila, očigledno poslednja da vi mogu, tokom konkretnog vremena staviti na raspolaganje komandantu brigade neka sredstva i on onda odlučuje kako da ih upotrebi. Kada je u pitanju

vreme, da li – da li biste isključili da se takva stvar dešava? I onda vi govorite o vremenu mira i očigledno vremenu rata da li se to moglo dogoditi prelaskom *Oluje* na *Kozjak*, jer to...

SVEDOK THEUNENS: Dokumenta koja sam ja pregledao, časni Sude, a konkretno dokumenta o upotrebi artiljerijske vatre tokom *Oluje*, zaključak koji sam ja izvukao iz tih dokumenata tj. dokumenata koja počinju... koja razmatraju situaciju od 4. avgusta pa nadalje, pokazuju da su artiljerijska sredstva ili TS-ovi i TRS-ovi postojale na različitim nivoima i da su podređena različitim komandantima. Naravno, TS-ovi i TRS-ovi koji su mogli biti osnovani u okviru brigade, verovatno samo jedne, su pod komandom komandanta brigade. One koje su osnovane na nivou operativne grupe...

SUDIJA ORIE: Ja mislim da, u stvari, nema spora oko različitih nivoa. Spor je u vremenu. Spor je u tome da li su ove artiljerijske jedinice, na različitim nivoima, postojale istovremeno što bi onda, naravno, što bi onda isključilo da je to bila reorganizacija sredstava kako bi se ona stavila negde drugo, pod drugim imenom, pod drugom komandom. Da li ste vi bilo gde našli dokument u kom ste našli istovremeni opis istovremeno delovanje ili planiranje upotrebe ovih artiljerijskih jedinica na različitim nivoima?

SVEDOK THEUNENS: U stvari, časni Sude, i to je ono što sam ja opisao na stranicama 110 i 110 gde ja kažem u vezi sa podrškom koju su obezbeđivale TS i TRS na nivou komande Splitske vojne oblasti, tj. da je OG Sever... imamo informaciju na ekranu... podređene jedinice osnivaju svoje vlastite artiljerijske formacije ili *ad hoc* formacije i, da, kao što sam rekao ranije, te jedinice postoje u različitim ešalonima u isto vreme na osnovu dokumenata koje sam ja pregledao.

SUDIJA ORIE: Ovde je barem razlika u jednom danu, 2. avgust, 3. avgust. Ja ne znam tačno – skoro. Mi pokušavamo da utvrdimo veoma precizno i detaljno šta je to što se možda događalo i šta je to što znamo a šta što ne znamo.

SVEDOK THEUNENS: Hoću da kažem, na osnovu dokumenata koje sam pregledao, ja ne mislim da je razlika od jednog dana nije bitna. Ili ja nisam zaključio da je to relevantno. Ja bih takođe želeo... hoću da kažem, ne da bih odvlačio pažnju sa ovoga, ali na primer, na stranici 184, ja govorim o dokumentu, a to je dokazni predmet Odbrane broj D281 gde vidimo da je slična stvar učinjena. To je u okviru naređenja koje je izdao general Gotovina, tri TS-a su uspostavljena na osnovu artiljerijskih jedinica Splitske vojne oblasti. To ponovo pokazuje da je tokom vremena došlo do reorganizacije, jer ja mislim da ključna stvar koju moramo imati na umu je da komandant na svakom ešalonu želi da zadrži svoja sredstva pod kontrolom ili da želi da odlučuje o sredstvima koja ima. I naravno, komandant Splitske vojne oblasti, on će odlučiti o glavnom naporu za svoje naređenje o napadu. I verovatno će on to isplanirati da će većina artiljerije koja je dostupna njegovom ešalonu podržati jedinice koje obavljaju glavni napor. I ovo je nezavisno od artiljerijskih sredstava koja ove jedinice imaju, i to ponovo objašnjava, na osnovu onoga što sam pregledao, različite artiljerijske jedinice postoje u različitim ešalonima.

ADVOKAT KEHOE: Hvala, gospodine predsedavajući.

A DVOKAT KEHOE – PITANJE: Pre svega oni su imali artiljeriju na nivou operativne grupe, kao što... što ste primetili oni su takođe imali, posebne brigade su imale svoju vatrenu podršku. Da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da, to je upravo glavna stvar onoga što sam ja hteo da objasnim.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Osim, vratimo se vašim polaznim premisama. Da li je TS-2 u *Oluji* ista kao TS-2 u *Kozjaku*?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: O kojoj TS-2 govorimo? Onoj koja je uspostavljena od strane komandanta Splitske vojne oblasti ili o drugoj?

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Kada smo imali prvobitno naređenje o *Oluji* koje opisuje TS-2, gde su jedinice TS-2 pod *Olujom* iste jedinice kao TS-2 pod *Kozjakom*? Kada ste pregledali dokumentaciju da li ste napravili tu razliku?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Časni Sude, ja se izvinjavam, ali pitanje mi nije jasno jer može biti TS-2 na nivou komande Splitske vojne oblasti tj. uspostavljene naređenjem, biću precizniji, TS-2 koja je uspostavljena od strane komandanta Splitske vojne oblasti. Takođe može biti da podređeni komandant, komandant brigade, na primer, uspostavi TS-2 koja je drugačija jedinica od svojih artiljerijskih sredstava.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe, naravno, pitanje je formulisano, pretpostavljam, na osnovu određenih pretpostavki koje svedok ne deli. Dakle, možete li pokušati da ga podelite na takav način ili da ukažete na referencu u dokumentu ili šta god, pa da svedok tačno zna šta je to o čemu vi govorite kada govorite o TS-2 pod *Olujom*. Ja mislim da tu ne leži najveći problem, već ono što vi tačno mislite pod TS-2 pod *Kozjakom*.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ako možemo da pređemo na vaš dokument, na stranici 110 u drugom delu. I tu vi kažete... govorim o malim rimskim brojem IV, pored podrške koju pružaju TS i TRS na nivou komande Splitske vojne oblasti, OG Sever ima podršku TRS-1 i TRS-2. Moje pitanje za vas je da li je ta TRS-2, bila TRS-2 prema prvom naređenju o *Oluji* ista kao TRS-2 pod *Kozjakom*.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Treba da uporedimo oba dokumenta, ali koliko ja shvatam, ovo je najnoviji dokument koji je zapravo najautoritativniji tj. starije naređenje je zamenjeno novijim naređenjem.

SUDIJA ORIE: Da li je to odgovor na pitanje?

SVEDOK THEUNENS: Pa...

SUDIJA ORIE: Da pogledam pod IV.

SVEDOK THEUNENS: Prvo naređenje o *Oluji* je starije ili prethodi naređenju o *Kozjaku*, i bez obzira šta se kaže u prvom naređenju za *Oluju* u vezi sa TRS-2, ja smatram u svom izveštaju da je TRS onako kako je definisana u naređenju za *Kozjak*, a to je naređenje za napad, to je jedino autoritativno naređenje.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da li ste u konkretnim jedinicama pokušali da utvrdite koje jedinice su bile u TS-1 pod *Olujom* za razliku od TS-2 jedinica koje su bile pod *Kozjakom*?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Časni Sude, naređenja koja sam ja pregledao jedino ukazuju da je oružje koje je uključeno u artiljerijske grupe i artiljerijske raketne grupe. Nije tačno navedeno koje jedinice treba da obezbede ovo oružje.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ako predemo... ako pogledamo dokument koji se nalazi na ekranu pod Šibenik stoji TS-4. Da li to vidite?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Vidim to.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: U redu. I ako predemo na vaš konkretni dokument, vi ste rekli da je artiljerijska grupa Šibenik TS-4.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da. To je artiljerijska grupa ustanovljena po naređenju Splitske vojne oblasti u OG Šibenik. Ali... ne, time je završen moj odgovor.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ako mogu da dobijem ovaj konkretni dokument...

(Odbrana se savetuje)

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: I ako pogledamo dokazni predmet Odbrane broj D974 i ako pogledamo spisak ciljeva na vrhu stranice, ovde se kaže TRS-2, Šibenik... oh, operativna grupa Šibenik, izvinite. Onda, u *Kozjaku*, to je TRS-4, zar ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Koliko sam ja razumeo naređenje za *Kozjak* je ustanovilo TS-4 za OG Šibenik ili u OG Šibenik, a ovde se govori o različitim grupama, TRS-2 koja je bazirana na podređenim jedinicama... mislim na osnovu artiljerijskih sredstava podređenih jedinica OG Šibenik.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pa, dovoljno je reći, gospodine, u pregledanju dokumenata, možda možemo da razjasnimo na ovaj način, vi niste išli u razjašnjenje promena u strukturi jedinica pod *Olujom* i pod *Kozjakom*, kao što sam rekao ranije, napravili razliku da li je ili nije TS-2 pod *Olujom* bila sastavljena od istih jedinica kao TS-2 pod *Kozjakom*, zar ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ne, zar nisam, iz dva razloga, *Kozjak* je po mom viđenju najautoritativnije naređenje jer je to poslednje naređenje; i drugo u vezi sa pitanjem o kom smo govorili jutros, ja sam imao dokumente na nivou Splitske vojne oblasti gde sam video kako je general Gotovina organizovao artiljeriju na svom nivou u znak podrške operativnim grupama i ja sam takođe imao dokumente podređenih jedinica i, na primer, mi smo jutros videli dokument Sedme gardijske brigade gde se pominje brigada TS-7 koja se uopšte ne pominje ni u jednom od naređenja koje sam ja video da je general Gotovina izdao, i ja mislim da je za ovu raspravu najvažnije da su sve ove jedinice kroz lanac komandovanja podređene komandantu Splitske vojne oblasti i to takođe podrazumeva izbor meta tj. zato što je trebala da postoji koherencija u načinu na koji se naređenja sprovode kroz lanac komandovanja i takođe subordinacija u pogledu toga kako se sprovode naređenja prilikom gađanja ciljeva, i ja mislim da je to ključno pitanje.

SUDIJA ORIE: Da li je to ili nije, gospodine Theunens, ključno pitanje za Pretresno veće u ovom trenutku je da li postoji bilo kakva mogućnost da u onom opisu pet artiljerijskih grupa kako ih nalazimo u dokumentima o *Oluji* da ono što nađemo u nekoj kasnijoj fazi na različitim nivou, da li bi mogla da budu ista sredstva koja su ranije bila obuhvaćena dokumentom *Oluja*. Kada objašnjavate da bi ciljevi i dalje bili odgovornost najviše komande bez obzira da li su na višem nivou ili na nižem nivou, mi smo razmatrali jednu stvar o tome koliko je konkretna definicija ciljeva. Ako je jedan prilično opšti opis ciljeva dat u dokumentu *Oluja* i ako je... praznina nikada nije popunjena, to bi stvarno bila nepopunjena praznina u koliko su artiljerijske jedinice postojale na različitim nivoima. Ako bi, međutim, hajde da kažem, pet artiljerijskih grupa bile transformisane, reorganizovane, možda takođe popunile spolja drugim sredstvima, i ako zatim pronađemo konkretne ciljeve, onda bi praznina mogla biti popunjena jer mi govorimo o istim sredstvima za koja bi sada bili definisani precizniji ciljevi; ili ako bi oni istovremeno postoje na različitim nivoima što bi moglo postati jasno iz dokumenata o planiranju, iz izveštaja, iz bilo čega, onda postoji mogućnost da praznina nije popunjena. Ja mislim da je to, ispravite me ako grešim, gospodine Kehoe, izgleda mi da je to pitanje koje imamo u ovom trenutku. I dakle, bez obzira na ono što biste vi očekivali, i tako dalje, u kojoj meri dokumenti potvrđuju postojanje, istovremeno postojanje vojne... artiljerijskih grupa na nivou Splitske vojne oblasti i artiljerijskih jedinica na nižim nivou operativne grupe, dakle ono što su potvrdni pokazatelji i da li postoje negativni pokazatelji da ne mogu da postoje u isto vreme? Ovo je jedno od mojih dužih pitanja; izvinjavam se zbog toga.

SVEDOK THEUNENS: Časni Sude, ja mislim da vaše pitanje pokriva tri aspekta. Prvi aspekt, naravno, može postojati različita organizacija artiljerijskih sredstava na nivo komande Splitske vojne oblasti između naređenja o *Oluji* i *Kozjaku* jer pravo je komandanta da organizuje svoja sredstva, bilo da se radi o pešadiji, oklopnim jedinicama, artiljeriji na način koji on smatra odgovarajućim. Drugo u stvari, postoji praznina u smislu da imamo u naređenju o *Kozjaku* u naslovu 7 artiljerijski izveštaj imamo unos: „Granatirati gradove Drvar, Knin, Benkovac, Obrovac i Gračac,“ što je na osnovu mog znanja, ja sam to smatrao neobičnim jer bih očekivao dosta konkretnije informacije. Ja nisam naišao na detaljnije informacije. Tačno je da ja nemam sve artiljerijske zapise na raspolaganju. Bilo bi logično da su postojale konkretnije informacije već na nivou naređenja komande Splitske vojne oblasti kako bi se utvrdilo šta je to što bi podređene jedinice trebale da gađaju u ovim gradovima. Jer jedinice, mislim na podređene jedinice koje smo videli na mapi, i ja pokušavam da budem kratak, dve različite artiljerijske grupe koje treba da gađaju... koje treba da dosegnu ili pokriju Knin. Ove jedinice treba da znaju ko šta treba da radi i kada. I mora da postoji koordinacija sa drugim snagama. Da se vratim na vaše pitanje o istovremenom postojanju artiljerijskih grupa na nivou Splitske vojne oblasti i na nivou operativne grupe, u naređenju za *Kozjak* Splitska vojna oblast uspostavlja artiljerijske grupe i artiljerijsko raketne grupe koje će podržati operativne grupe. U isto vreme, tj. u vezi sa istovremenim aspektom, na osnovu dokumenata koje sam pregledao ona postoje, postoje artiljerijska sredstva unutar sastavnih jedinica ovih operativnih grupa, na primer, u OG Sever imamo Četvrtu gardijsku brigadu, pri čemu komandant Četvrtе gardijske brigade odlučuje o organizaciji artiljerije, sredstava, i njihovoj upotrebi. I naravno, sve je ovo u skladu sa prvobitnim naređenjem, tj. naređenjem za *Kozjak*, i kada kažem prvobitnim ja mislim na naređenje na najvišem nivou jer tako komandant kontroliše funkcije. Mora da postoji koherentnost kroz lanac komandovanja, ne samo u izvršavanju već i u planiranju, samom

naređenju, kao i izvršavanju naređenja. Ako se na nivou komande Splitske vojne oblasti navodi, pa, taj cilj X, kada bude bila jedinica ili komandant jedinice koji zna, ja treba da gađam cilj X i on će u skladu sa tim uputiti svoje snage. Ja nisam siguran da li sam odgovorio na pitanje, ali sam se trudio da budem konkretan što je moguće više.

SUDIJA ORIE: Jedno pitanje za vas, gospodine Kehoe. Kada ste predstavili ovu kartu sa dometima, i tako dalje, da li je vaša namera bila da pokažete šta se dešavalo na terenu ili šta je planirano?

ADVOKAT KEHOE: Samo ono što je planirano, Sudijo, ne ono što se dešavalo, jer to je razlog što smo mi pokušavali da demonstriramo neke od informacija o ciljanju i to samo pokazuje preraspodelu pod *Kozjakom* i teren koji su oni potencijalno mogli pokriti, i u stvari nije realnost da su oni mogli pucati sa leve strane za razliku od desne. I maksimalni donet, naravno, za 130 milimetarske topove.

SUDIJA ORIE: Da, to... dakle, da shvatimo šta se stvarno desilo, ova karta nam ne može pomoći.

ADVOKAT KEHOE: Ako Pretresno veće, pogleda naređenje o rasporedu artiljerijskih snaga i Pretresno veće kaže, šta ovo znači? gde je ovo? Koja je ovo konkretno lokacija? Ne znam gde je ovo selo. Ne znam gde su ove koordinate. Ono što smo mi pokušali da uradimo sa ovim konkretnim sredstvima, na primer, ako grupa ima topove 130 milimetara, stavimo ih na isto mesto kao što je navedeno u naređenju artiljerijskog oficira Račića, gde su se nalazili i ako su imali 130 koji su pucali u tom pravcu što su dalje mogli. To je bio pokušaj, časni Sude, s obzirom na promene u *Kozjaku*, da bi se Pretresno veće orijentisalo na osnovu naređenja.

SUDIJA ORIE: Da. Gospodine Theunens, poslednje pitanje o ovome. Govorili smo o ovih pet gradova uključujući i Knin, Benkovac. Vi ste primetili da su naređenja bila prilično uopštena u vezi sa upotrebom artiljerije za ove gradove. Da li vi, pod bilo kojim imenom, bilo kojom strukturom, bez obzira na razlike u boji, da li ste bilo kada došli do detaljne liste ciljeva ili bilo kog dokumenta o ciljanju ili izveštaja o konkretno ovim gradovima, bez obzira da li je ovo TS-1 ili 2 ili da li je dobila drugo ime, da li je komanda bila na različitim nivoima, da li ste ikada naišli na drugi nivo koji bi popunio prazninu koju ste opisali kada ste još uvek smatrali da se te naredbe odnose na artiljeriju na nivou Splitske vojne oblasti?

SVEDOK THEUNENS: Časni Sude, u stvari. Na engleskom stranica 188 drugog dela izveštaja, a to odgovara fusnoti 799. Ja sam uključio izveštaj... to se zove opšti izveštaj o izvršenju borbenih zadataka od strane 134 domobranskog puka, a koji se obraća komandantu Splitske vojne oblasti datum je 23. avgust gde se Cerinje bavi upotrebom artiljerije i ovo je važno jer se on bavi situacijom u Benkovcu. U redu, to je naslov: Ispravke u artiljerijskoj podršci su učinjene u pravo vreme. I onda nastavljam da citiram: „U prvih nekoliko sati nismo imali podršku OG Zadar, osim granatiranja opšteg područja Benkovca, bez posmatranja i poruku koju smo primili u 05.30 časova sledećeg sadržaja: da li bilo šta pada po Benkovcu.“ Takođe postoji... ja sam ubacio neke stavke iz ratnog dnevnika Četvrte gardijske brigade gde oni govore o granatiranju ciljeva u Kninu, i to je u stvari stranica 185, na engleskom stranica 185 u drugom delu izveštaja, i da, to bi

bilo... možda ne znam da li je to tehnički moguće da to vidimo na monitoru, jer ja ako budem to čitao oduzeću mnogo vremena.

SUDIJA ORIE: Da. Mi bar... ja to imam na svom monitoru jer mi imamo pristup dokumentima, ali ako može da bude prikazano u elektronskoj sudnici.

SVEDOK THEUNENS: Izvor iz kog sam citirao je dokument po 65 ter broj 4581. Tu se nalazi unos u 7.00 časova ujutru gde se izveštava: „Naše snage su gađale kasarnu u Kninu i one su uradile dobar posao.“ Onda postoji unos u 9.20 časova. Ovo je i dalje za 4-ti, izvinite, za 5-ti... za 4. avgust, izvinite. Četvrti avgust.

ADVOKAT KEHOE: Izvinite, to je 5-ti.

SUDIJA ORIE: Možemo pročitati da je isto naređenje ponovo izdao komandant Četvrte gardijske brigade 5. avgusta. I onda ovi unosi u operativnom dnevniku Četvrte gardijske brigade koji ne preciziraju... Malo je nejasno da li je to 4-ti ili 5-ti.

SVEDOK THEUNENS: Ako pogledamo početak pasusa, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Unos 4. avgusta u 7.00 časova i to je očigledno ono na šta ste se vi pozvali u prvom polju.

SVEDOK THEUNENS: Tako je, časni Sude. Dakle, imamo unos za 4. avgust u 7.00 časova. Nisam dao konkretan broj stranice, ali dnevnik je hronološki, dakle ako želite to da vidite u elektronskoj sudnici možemo ići na tu stranicu. I onda je sledeći unos, u stvari za 5-ti u 9.20 časova gde se nalazi referenca za naređenje od OG da se Knin više ne gađa artiljerijom. Naredili smo našim jedinicama i Sedmoj gardijskoj brigadi da se pokore. I onda ponovo 5-tog u 10.38 komandant brigade traži da se Knin više ne gađa s obzirom da su naše snage već tamo. Ovo su informacije koje sam ja bio u mogućnosti da pregledam i uključim u svoj izveštaj što najbliže odgovara na vaše pitanje, gospodine predsedavajući. Ja nisam video konkretnije informacije.

SUDIJA ORIE: Hvala vam na tome. Gospodine Kehoe.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: I na kraju – poslednja tema, gospodine Theunens. Izneli ste tokom vašeg svedočenja komentare o efikasnosti vatre. Napominjem za vas, ako možemo da pogledamo dokazni predmet Tužilaštva broj P64.

ADVOKAT KEHOE: Ako možemo to da stavimo na ekran.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Gospodine, ja znam da ovo nije deo vašeg izveštaja. Ovo je privremena procena od strane UN-a, UNMO-a od 18. avgusta, u paragrafu 2... izvinjavam se.

ADVOKAT KEHOE: Mislim da ovde imamo dva dokumenta na BHS-u. Idemo tu.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ovo je privremena procena koja svedoči da je konačna procena bila ista, ali uopšteno, granatiranje je bilo koncentrisano na vojne objekte. Ja razumem da ovo nije bio deo vašeg izveštaja, ali u našoj diskusiji u januaru ove godine Odbrana Gotovine vam je predala primerak ovog i pretpostavljam da ste ga pročitali i uzeli u obzir. Da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Zaista. Mislim, o tome je bilo reči u januaru i ja sam taj dokument pročitao i uzeo ga u obzir, ali ga nisam uključio u prilogu svog izveštaja.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Čak ni nakon toga ga niste uključili u dodatak?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Jer nije ispunjavao u potpunosti kriterijume koji se odnose na dodatak, tj. dokumente koji su postali dostupni nakon podnošenja izveštaja, tj. nakon decembra 2007. godine ili dokumenta koja obezbeđuju dodatnu kontekst tim „novim dokumentima“.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pa, da li biste se složili sa mnom da procena kao što je ova gde se kaže da je granatiranje bilo koncentrisano protiv vojnih objekata, bilo bi logično da pretpostavite da su ovi vojni ciljevi bili u skladu sa detaljnom shemom ciljeva koju je HV napravio tokom operacije *Oluja*. Da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ne mogu da odgovorim na to pitanje direktno jer ne mora da postoji veza između planirane i realizovane vatre i izbora ciljeva. I ovaj izveštaj... u redu, ovaj izveštaj iznosi mišljenje tima UNMO-a koji je očigledno 18. avgusta ili nešto ranije napravio veći broj zapažanja. Ne mogu povezati... bilo bi korisno za mene ako bi ja zaista želeo da to analiziram da vidim spisak ciljeva i onda da uporedim listu ciljeva pri čemu su ciljevi identifikovani mrežom koordinata. Nakon toga, sa dokumentom gde mogu videti, u redu, ovaj cilj, cilj 1, lociran ovom mrežom, X, Y, Z, to je nivo efektivnosti vatre, kolateralna šteta ili neželjena šteta, da ili ne, neka vrsta sistematskog načina. Da, to je sve što ja mogu reći o ovom dokumentu.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Poslednje pitanje, ali jasno je nakon dobijanja ovog dokumenta, vi niste preduzeli ni jedan od ovih dodatnih koraka da objasnite... odlaganje ovog mišljenja koje je doneto 18. avgusta, zar ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ne, časni Sude, jer ja mislim da je takođe važno da istaknem da je moj zadatak... nije spadalo u moj zadatak da analiziram efektivnost vatre... efektivnost upotrebe artiljerije od strane snaga koje su delovale pod komandom generala Gotovine. Kao što smo raspravljali ranije ja nisam ekspert za artiljeriju, dakle ja sam se ograničio na aspekt kojim se mogu baviti, a to je planiranje i organizacija artiljerijske vatre.

SUDIJA ORIE: Gospodine Mišetiću.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Hvala, gospodine Theunens.

SUDIJA ORIE: Oh, da, vi ste se podelili. Pitam se, gospodine Kehoe, da li biste očekivali od eksperta kom je predstavljen dokument bez sistematskog ili bar njegovih najboljih mogućnosti, da sistematski pregleda taj tip dokumenta da izvuče zaključke iz toga. To je ono što vi sugerirate

u vašim pitanjima. I ja sam razumeo iz vaših ranijih prigovora protiv ekspertize gospodina Theunensa da je to poslednja stvar koju biste vi očekivali od jednog eksperta.

ADVOKAT KEHOE: Ono što bih ja očekivao, časni Sude, je to da on taj dokument koji je dobio u januaru da ga prouči pre nego što je podneo dodatak da vidi da li taj konkretni dokument menja neku od prethodno artikuliranih pozicija. To je ono što bih ja očekivao i to je razlog zašto je tim Odbrane Gotovine to dao gospodinu Theunensu tokom naših sastanaka mesecima i mesecima pre podnošenja njegovog dodatka.

SUDIJA ORIE: On mu nije dao čitavu gomilu. Imamo mnogo, mnogo dokumenata o tome ko je primetio šta ...(preklapanje govornika)... da je ovaj njemu predstavljen.

ADVOKAT KEHOE: (preklapanje govornika)...

SUDIJA ORIE: (preklapanje govornika)...

ADVOKAT KEHOE: (preklapanje govornika)... mi smo mu ovo dali i on nam je rekao da nikada nije dobio primerak ovoga i nikada ga nije uzeo u obzir. Mi smo mislili da je važno tokom našeg razgovora da on vidi dokument. I očekivali smo da će dodatak to objasniti, ali nije.

SUDIJA ORIE: Hvala na objašnjenju. Gospodine Mišetiću.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: ADVOKAT MIŠETIĆ

ADVOKAT MIŠETIĆ: Hvala, gospodine predsedavajući.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Dobar dan, gospodine Theunens.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Dobar dan, gospodine Mišetiću.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Ja bih želeo da započnem svoje unakrsno ispitivanje sa nečim oko čega ćemo se složiti. Na stranici 317 vašeg izveštaja, postoji odeljak koji ... koji počinje na toj stranici, a naslov je: Obaveštenja o navodnim teškim krivičnim delima u zoni odgovornosti Splitske vojne oblasti za vreme i nakon operacije *Oluja*. Da li vidite to?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: U stvari, gospodine, časni Sude. Vidim to.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Možemo li se složiti da ste vi, pošto ste pregledali dokumentaciju kancelarije Tužilaštva, došli do zaključka da nema dokaza koje ste vi pronašli u posedu Tužilaštva da je general Gotovina imao bilo kakve informacije o bilo kakvim ubistvima ubistvima koja su počinili pripadnici HV-a?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Samo da budemo precizni, dokumenta koja sam ja pregledao su uglavnom dokumenta HV-a koje mi je, u stvari, dalo Tužilaštvo. U stvari, ja nemam konkretnih informacija ... koje ukazuju da je general Gotovina imao bilo kakva

obaveštenja o bilo kakvim ubistvima koja su počinili pripadnici HV-a, ali bih hteo da dodam ono što smo ranije pomenuli; a to je važnost upoznatosti sa situacijom.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Ja ne govorim o obaveštenjima, gospodine Theunens, to je moje pitanje, u redu?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ali bitno je sa vojne tačke gledišta kako bi komandant vršio zadatke.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Postaviću pitanje za koje sam zainteresovan i ako možete da fokusirate vaše odgovore da odgovarate na pitanja koja su vam postavljena bez dodatnih komentara koja nisu u vezi sa tim.

SUDIJA ORIE: To pokreće jedno pitanje, gospodine Mišetiću. Pitanje je bilo: možemo li se složiti da ste vi, pošto ste pregledali dokumentaciju kancelarije Tužilaštva, izvukli zaključak da nije bilo dokaza koje ste vi našli u posedu kancelarije Tužilaštva... Gospodine Theunens, iz prethodnog pitanja koje vam je postavio gospodin Kehoe, ja sam stekao utisak, ali molim vas ispravite me ako grešim, da vi niste analizirali sva dokumenta koja su u posedu kancelarije Tužilaštva već da ste se konkretno fokusirali na određeni tip dokumenata, da li je to ... pre svega, da li je to slučaj? Da li ste vi pregledali bilo koji dokument izveštaj o zločinima uopšte.

ADVOKAT MIŠETIĆ: To je oblast koju sam ja nameravao da pokrijem, a vi ste svesni toga.

SUDIJA ORIE: Da, ali ako počnete sa: vi niste našli dokaze, onda je, naravno, važno znati...

ADVOKAT MIŠETIĆ: U odeljku pod naslovom Obaveštenja, sudijo...

SUDIJA ORIE: Da, ja sam svestan toga.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ja bih želeo da istražim ono što vi istražujete sada sa njim, ako mogu. (preklapanje govornika)...

SUDIJA ORIE: Možete nastaviti. Bilo je izazvano načinom na koji ste vi postavili vaše prvo pitanje.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Theunens, u odeljku pod naslovom: Obaveštenja o navodnim teškim krivičnim delima, i mislim da se ponovo možemo složiti da u hijerarhiji zločina, ubistvo je blizu ili na vrhu liste. Slažete se?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Verovatno. Ja nisam kriminolog. Ali odeljak je naslovljen: Obaveštenja o teškim krivičnim delima, ali čak bez želje da pokrenem ... da se upuštam u bilo kakvu pravnu analizu, postoje i drugi ozbiljni zločini paljevina, pljačka i srodna krivična dela. I taj odeljak pokriva ili uključuje dokumente koje sam ja pregledao, a to su uglavnom dokumenta HV-a tj. dokumenta Splitske vojne oblasti i njenih podređenih jedinica, gde se ukazuje da su komandanti podređenih jedinica kao i komandant Splitske vojne oblasti su svesni ili informisani i svesni da su se ovi incidenti događali u njihovoj zoni odgovornosti.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U redu. Ponovo, gospodine Theunens, ja mislim da ste vi svesni da sam ja fokusiran na ubistva, pa hajde da ne zalazite u druge oblasti i dopustite da pobijem ono što ste upravo rekli. Vaš odeljak o upućenosti, na primer, stranica 323, paragraf 5 uključuje izveštaj ECMM-a sa sastanka sa generalom Gotovinom. Tačno? I takođe uključuje dokumentaciju MUP-a. Tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: U stvari ja sam rekao uglavnom dokumenta HV-a, mislim ... ja nisam izračunao statistiku, ali ... najmanje 80%, to je konzervativna procena vojnih dokumenata.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Ali poenta je da ste imali pristup dokumentima ECMM-a, imali ste pristup dokumentima MUP-a i dozvolite mi da vam postavim mnogo konkretnije pitanje: mislim da sam rekao ranije, prošle nedelje, da ako ste imali pitanje o nečemu ili ako vam je trebalo još dokumentacije, vi biste mogli tražiti da vam obezbede još dokumenata, tačno, iz kancelarije Tužilaštva. Da li ste pitali Dai Morrisa ili nekog drugog u kancelariji Tužilaštva?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da. Možda je prevod u pitanju. Ja sam vršio pretrage i kada sam ... mislim, ja sam kontaktirao Dai Morrisa i Andrei Shakhmetova u prilikama kada bi oni išli u državni arhiv u Hrvatsku i ja sam im dao listu dokumenata koje nisam bio u mogućnosti da pronađem. I kada sam ga pitao da li oni mogu da pristupe ili dobiju ta dokumenta u arhivi. Dakle, mislim da ovde treba da budemo konkretni.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Hajde još malo da porazgovaramo o tome. Kada ste pripremali taj odeljak pod naslovom Obaveštenja o navodnim zločinima u Splitskoj vojnoj oblasti, kada ste počeli da istražujete tu temu, vi biste, između ostalog, tražili i naveli dokaze o obaveštenosti generala Gotovine da se dešavaju ubistva, tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ali ne samo ubistva. To je ono što sam pokušao da objasnim.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Nisam ni rekao samo to, gospodine. Ako ste pronašli obaveštenja o ubistvu, to bi bilo u vašem izveštaju, zar ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Bilo bi, da.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Da li ste ikada rekli bilo kome u kancelariji Tužilaštva, ja ne mogu da pronađem dokumente koji pokazuju da je general Gotovina imao obaveštenja o ubistvu, može li neko da mi pomogne da pronađem dokument?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ne, ja to nisam pitao jer sam ... da to pitanje se kod mene nije pojavilo jer sam ja na to gledao sa vojnog stanovišta i naravno ubistvo je ... veoma ozbiljno krivično delo, ali postoje i druga ozbiljna krivična dela. I namera koju sam ja imao sa ovim odeljkom je da proverim da li je ili nije *de jure* aspekt tj, da je doktrina da je komandant morao da bude upoznat ... situacija u njegovoj zoni odgovornosti je takođe korištena u odnosu na aspekt teških krivičnih dela, bez ulaženja u detalje u prirodu tih zločina.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Pa, pretpostavljam ... vi ste rekli da ste vi to gledali sa vojne tačke gledišta, a to je stanovište sa kog i ja želim da sagledam. I kada smo govorili koje ... koje mere komandant treba da preduzme, vi ste gledali... gledali ste koja bi on dokumenta

primao na dnevnom nivou i možda na još češćoj osnovi. Vi ste gledali izveštaje o političkim odnosima, SIS izveštaje, gledali ste dnevnik Splitske vojne oblasti, gledali ste naređenja, tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: U stvari. Imajući na umu ponovo kada sam govorio o upućenosti u situaciju, da za vojnog komandanta nije samo pitanje da dobija informacije već i da se sam informiše. To je to ne ... kako ... da. To nije pasivna stvar. To je aktivna stvar. Komandant treba da bude aktivan kako bi se upoznao sa situacijom. One ne čeka da mu neko kaže, pa pogledaj šta se dešava.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Vaša pozicija generalno, kao veštaka koji je došao da svedoči ovde je da je general Gotovina, ako je imao obaveštenje, trebao je da deluje, a ako nije imao obaveštenja trebao je i tad da deluje. Tačno? Da li je to predlog kao glava – ja pobeđujem, rep – vi gubite, gospodine Theunens?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Moj zaključak je, ponovo na osnovu doktrine Hrvatskih vojnih snaga da komandant mora da bude upoznat sa situacijom u svojoj zoni odgovornosti. To ne važi samo za stanje neprijateljskih snaga već i situaciju njegovih sopstvenih snaga.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Vratimo se na pitanje koje sam vam ja postavio. Vi niste našli nikakve dokaze u izveštajima o političkim odnosima, u SIS izveštajima, naređenjima ili operativnom dnevniku Splitske vojne oblasti ili bilo kakvo pozivanje na bilo koje ubistvo počinjeno od strane pripadnika HV-a. Tačno ili netačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ne bih mogao odgovoriti na to pitanje neposredno. Trebalo bi mi malo vremena da proverim u svom izveštaju kako bih video da li su dokumenti koje sam ja uključio u odeljak o obaveštenosti ili odeljku koji sam ja nazvao obaveštenost, da li oni uključuju ubistva ili ne.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Pa, vratićemo se na to nakon pauze i ja vas pozivam da tokom pauze pregledate vaš izveštaj i da me obavestite kada se vratimo ako pronađete taj dokument. Hajde da vidimo da li se možemo složiti o nečem drugom, gospodine Theunens, stranica 387 vašeg izveštaja, prelazi i na stranicu 388. Ovde se govori o kaznenoj statistici. Jeste li na toj stranici?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da, hvala.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Kaže se ... to je referenca u izveštaju. Kaže se: „Ukupno 1431 disciplinska mera izrečena je u Splitskoj vojnoj oblasti između jula i septembra 1995. godine, tromesečni period izveštavanja. Ovo ukazuje na povećanje od skoro 30% u poređenju sa cifrom koja pokriva vremenski period od januara do juna, šestomesečni period izveštavanja kada je bilo 1138 disciplinskih mera.“ Mi imamo ljude u ovoj sudnici koji su u matematici mnogo bolji nego ja, gospodine Theunens, ali prema mojoj matematici ako uzmete taj šestomesečni period izveštavanja, podelimo ga na dva, dakle govorimo o tome koliki je prosek za tri meseca između januara i marta, a onda za tri meseca od aprila do juna, prosek je 569 disciplinskih mera koje su izrečene u ova dva tromesečna perioda izveštavanja, i onda ulazite u treći kvartal gde imate povećanje, skok na 1431 disciplinsku meru, ako je moja matematika tačna, to znači da je u trećem kvartalu od jula, avgusta, septembra, postoji povećanje od 151% u broju disciplinskih mera izrečenih u tom kvartalu nasuprot proseku u prva dva kvartala. Da li se slažete sa tim?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Trebao bih da pregledam dokumente, ali slažem se sa vama, i izvinjavam se zbog ove greške u izveštaju to je trebalo da bude pokriveno...

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Ja ne mislim da je to greška. Ja samo kažem da sam to podelio drugačije. Ja ne mislim da ste vi tu napravili grešku jer mislim da je Hrvatska vojska promenila period izveštavanja od šest meseci na tri meseca, u to vreme.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Dakle, ono što pokušavam da kažem ako se osvrnemo na to statistički, postoji porast od 151% u trećem kvartalu, nasuprot da kažem prvom ili drugom kvartalu. Tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Sa kvantitativne tačke gledišta, da.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U redu.

SUDIJA ORIE: Svedok se izvinio za grešku. Rekli ste da nema greške, ali 30%, očigledno je greška.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Mislim da je on rekao povećanje od 30% ako uzmete prvih šest meseci. Dakle, on je uzeo broj 1138.

SUDIJA ORIE: Ne ja mislim da nam je on rekao da to nije odgovarajuće poredenje. U tom smislu on je napravio grešku i on se izvinio zbog toga...

ADVOKAT MIŠETIĆ: (preklapanje govornika)...

SUDIJA ORIE: (preklapanje govornika)... Molim vas nastavite.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Theunens, ja bih želeo da vas vratim na nešto o čemu ste vi već govorili tokom glavnog ispitivanja. U kontekstu pripreme za ovo svedočenje vi ste se, ja pretpostavljam prethodno sastali sa gospodinom Waespijem i razgovarali o tome o kojim temama ćete svedočiti u glavnom ispitivanju. Da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: U stvari. Imao sam sastanke sa gospodinom Waespijem kao i sa gospodinom Du-Tuitom i tokom ovih sastanaka gospodin Waespi je odlučio o temama o kojima ćemo razgovarati tokom ispitivanja.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Da li ste vi takođe unapred znali, na primer, o kojim dokumentima će biti traženo od vas da date svoje mišljenje u glavnom ispitivanju.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Nekoliko nedelja pre nego što smo počeli da se pripremamo za ovo svedočenje ja sam napravio selekciju onoga što sam smatrao najvažnijim dokumentima. Ja sam to predao gospodinu Du-Tuitu i gospodinu Waespiju i onda je taj spisak bio korišćen, a i gospodin Waespi je dodao i svoja dokumenta i, u stvari, ja sam bio upoznat sa tim ... ili sam znao koja će mi dokumenta biti pokazana od strane Tužilaštva tokom mog svedočenja.

ADVOKAT MIŠETIĆ– PITANJE: Hvala.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospođo sekretarko, ako možemo da dobijemo dokazni predmet Odbrane broj P1119 na ekran, molim vas.

ADVOKAT MIŠETIĆ– PITANJE: Gospodine Theunens, ako možete da pogledate ovaj dokazni predmet. On je obuhvaćen glavnim ispitivanjem. Da li je ovo bio jedan od dokumenata koji ste vi izdvojili kao jedan od najvažnijih dokumenata. Sećate se da on ima veze sa naređenjem o izveštavanju o disciplinskim merama, i onda ste vi primetili u vezi sa poštanskim brojem vojne policije na kraju tog dokumenta i vi ste ukazali na konkretnu referencu koji je to bio broj. Prvo mi recite da li ste vi izdvojili ovaj dokument kao jedan od najvažnijih.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ja sam izdvojio ovaj dokument kao važan dokument jer on pokazuje primenu vojnog disciplinskog sistema od strane komandanta Splitske vojne oblasti nad svojom jedinicom pre operacije *Oluja*.

ADVOKAT MIŠETIĆ– PITANJE: Tokom glavnog ispitivanja ... ako možemo da pređemo na sledeću stranicu, molim vas. Konkretno ste spomenuli jedan od ovih poštanskih brojeva vojne policije. Možete li me podsetiti ponovo koji ste tačno pomenuli i zašto ste ga pomenuli?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: To je bio 2233. I to je ... možete videti na BHS-u u petoj koloni na levoj strani i VP 2233 je broj vojne pošte 72. bataljona vojne policije.

ADVOKAT MIŠETIĆ– PITANJE: Zašto ste mislili da je važno da istaknete činjenicu da je vojna policije ... 72. bataljon vojne policije dobio ovaj dokument od generala Gotovine?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: U stvari zato što me je gospodin Waespi pitao tokom pripreme da li spisak uključuje sve jedinice ... hoću da kažem, pomenuti spisak je uključivao sve jedinice Splitske vojne oblasti i rekao sam da, na osnovu mog razumevanja strukture Splitske vojne oblasti koja je takođe opisana u prvom delu izveštaja, ja sam proverio te brojeve vojnih pošta, i jedan od brojeva vojnih pošta koji je uključen je vojna pošta 72. bataljona vojne policije.

ADVOKAT MIŠETIĆ– PITANJE: Moje pitanje je zašto je to važno, zašto je to relevantno za vas?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ja mislim da to treba da pitate gospodina Waespija. Ja nisam sam to odgovorio. Mislim da mi je postavio pitanje o tome, ako se dobro sećam.

ADVOKAT MIŠETIĆ– PITANJE: U redu. Dozvolite mi...

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: I ponovo, ja sam govorio o odnosu 72. bataljona vojne policije i Splitske vojne oblasti u vezi sa situacijom pre operacije *Oluja* u prvom delu mog izveštaja, dakle...

ADVOKAT MIŠETIĆ– PITANJE: Dozvolite mi...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospođo sekretarko, ako mogu da dobijem na ekranu dokument po 65 ter broj 3349, molim vas.

SUDIJA ORIE: Prelazimo na novi dokument.

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

ADVOKAT MIŠETIĆ: Nadam se da ću završiti za tri minuta.

SUDIJA ORIE: Tri minuta. Onda ćemo vam dati priliku da to uradite.

ADVOKAT MIŠETIĆ– PITANJE: Ovo je, između ostalih, dokument od gospodina Laušića upućen 72. bataljonu vojne policije 16. avgusta. Nastavlja se na dokument koji ste vi upravo pregledali koji je bio podnet na usvajanje tokom direktnog ispitivanja, i molim vas da spustimo na englesku verziju. Sledeća stranica, izvinjavam se. Na engleskom. Kaže se: „U skladu sa pravilima, potrebno je da beležite izrečene kaznene mere na SP-2,“ a to je formular. Kaže se: „Republika Hrvatska, ministarstvo odbrane služba za pravne poslove je dala saglasnost jedinicama vojne policije da ne podnose SP-2 formulare komandantu vojne oblasti za period od tri meseca već administraciji vojne policije.“ Ja sam primetio da je ovo jedan od dokumenta koji ste vi konkretno pomenuli u vašem izveštaju. To je na stranici 179, fusnota 614. Moje pitanje je, da li postoji razlog zašto vi niste istakli Pretresnom veću činjenicu da ovaj dokument koji je bio istaknut u glavnom ispitivanju da pokaže podređenost 72. bataljona vojne policije komandi Splitske vojne oblasti, da je to bilo promenjeno na osnovu direktive ministra odbrane da oni izveštaj podnose gospodinu Laušiću. Da li postoji razlog zašto vi to niste jasno rekli tokom unakrsnog ispitivanja?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Nema razloga da to jasno ističem jer koliko ja shvatam to nije relevantno za potčinjavanje vojne policije. Jer u stvari ono što je general Laušić istakao ovde je ono... ovo uputstvo ili naređenje... ne primenjujemo proceduru kako je ona ustanovljena, nego je napravljen specijalni aranžman, ali mislim da on samo govori o podnošenju obrazaca. On ne govori ni o kakvom aspektu komande ili kontrole ili podređenosti.

ADVOKAT MIŠETIĆ– PITANJE: Doći ćemo do toga. Ali samo da istaknem da je ovaj dokument ponuđen u glavnom ispitivanju... zahtev za izveštavanjem o disciplinskim merama. Manje od 30 dana kasnije, to je bilo promenjeno, i dakle sada je 72. bataljon vojne policije slao izveštaje gospodinu Laušiću, a ne komandi Splitske vojne oblasti. Da li se slažemo u tome?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da za ovaj konkretni vremenski period. Ne znamo da li smo se kasnije vratili na regularnu situaciju. Ali ovde vidimo, promenu u odnosu na ono što je normalno.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Nudim ovaj dokument u spis, gospodine predsedavajući.

TUŽILAC WAESPI: Nemamo prigovore.

SUDIJA ORIE: Hvala, gospodine Waespi. Gospođo sekretarko.

sekretarka: Časni Sude, ovo će biti dokazni predmet Odbrane broj D977.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D977 se usvaja u spis. Gospodine Mišetiću, vreme je za pauzu.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Da, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Imaćemo pauzu i nastavićemo u 12.55 časova.

(pauza)

SUDIJA ORIE: Molim vas, nastavite, gospodine Mišetiću.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Hvala, gospodine predsedavajući. Gospođo sekretarko, ako mogu, molim vas, da dobijem na ekranu dokazni predmet Tužilaštva broj P880, molim vas, stranica 5 i u engleskoj i u hrvatskoj verziji.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Theunens, ja ću vam pokazati propise vojne policije, i vi ste o tome govorili u glavnom ispitivanju. Gospodin Waespi je istakao da ste mu vi skrenuli pažnju na ovo pitanje pravilnog prevođenja u hrvatskom tekstu reči „upravljanje zapovedanje.“ Možete li nam reći zašto ste smatrali da je važno skrenuti pažnju gospodinu Waespiju na to?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ja sam smatrao da je to važno jer sam lično zaključio da formulacija prevoda članova 8 i 9 nije sasvim jasna. Pogotovo iz konteksta, iz mog ranijeg iskustva ovde, ja znam da, naročito u vojsci da je tačno definisanje i pravilno korišćenje terminologije je od izuzetnog značaja. Ja znam hrvatski izraz za *comand i control* kao i vojnu upotrebu *comand i control*. V i Z je akronim vođenje i zapovedanje i kada pogledamo original člana 8 na engleskom se kaže: „pod komandom i kontrolom“ ali ovde u članu 8 ne vidimo da je upotrebljeno ViZ, već vidimo da je korišćeno upravljanje zapovedanje, gde zapovedanje odgovara komandovanju, ali upravljanje ne odgovara kontroli kao što bi to bilo u komandi i kontroli jer bi onda trebalo biti vođenje. Sećam se kako sam objasnio tokom glavnog ispitivanja, ali ja ću to skratiti. Bilo je pitanje o tome u drugim suđenjima i onda sam ja proverio vojni leksikon JNA gde postoji definicija za upravljanje i shvatio sam da srpski i hrvatski nisu isti jezici, ali definicija koju sam mogao pronaći u stvari pokazuje da upravljanje znači rukovođenje. A rukovođenje u smislu organizovanje, opremanje, obuka, aspekt... da, kako je to definisano u leksikonu, zdravstvena nega, kao i drugi administrativni poslovi. I ja sam smatrao da je važno da to istaknem gospodinu Waespiju jer sam to smatrao važnim za pravilno razumevanje onoga što stoji u članovima 8 i 9.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Interesuje me poslednji deo vaše rečenice i ja bih želeo da to objasnite. Vi ste skrenuli pažnju gospodinu Waespiju na to. Onda ste ponovo skrenuli pažnju Pretresnom veću na to. Ja bih želeo da znam zašto vi mislite da je ovo pitanje toliko važno da je trebalo skrenuti pažnju gospodinu Waespiju, i još važnije pažnju Pretresnog veća? Šta je toliko važno u kontekstu ovog predmeta?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Zato što za vojne osobe kao što sam ja, članovi 8 i 9 mogu... mislim, prevod na prvi pogled izgleda malo zbunjujuće. I kao što sam istakao u svakom jeziku postoji definicija da se na neki način opiše komanda i kontrola. To je jedan koncept. To nije grupa od tri reči. To je jedan koncept. Vojno značenje komande i kontrole, i ja sam pokušao da pokažem u izveštaju, prilikom definisanja komande i kontrole, izvinjavam se što ponavljam,

ali u engleskom prevodu se kaže „pod komandom i kontrolom načelnika uprave vojne policije.“ ja bih onda očekivao, da ako to znači komanda i kontrola kao vojno značenje komande i kontrole, to bi bilo drugačije izraženo u verziji na BHS-u.

ADVOKAT MIŠETIĆ– PITANJE: Izvinite što vas prekidam. Treba da budem konkretniji, izvinjavam se. Šta sam ja konkretno mislio je šta ova razlika konkretno znači u kontekstu Splitske vojne oblasti, operacije *Oluja*, i toga ko je imao komandu i kontrolu nad vojnom policijom u Splitskoj vojnoj oblasti tokom operacije *Oluja*. Šta vaša interpretacija člana 8 znači u tom kontekstu?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: To znači... kao što je objašnjeno u članu 9 za isključenje redovnih zadataka vojne policije, vojne policije Splitske vojne oblasti, dakle 72. bataljona i 73. bataljona vojne policije, koja je bila podređena... ponovo podređena Splitskoj vojnoj oblasti, svoja naređenja prima od operativnog komandanta. To znači da komandantu Splitske vojne oblasti ili podređenom operativnom komandatu jer vidimo da su jedinice 72. bataljona vojne policije podređene operativnim grupama. To takođe znači da, član 9, u odnosu na ono što bih ja nazvao administrativni aspekt... i ne mislim administrativni u negativnom smislu, nego aspekti kao što su kako sprovesti te dnevne zadatke ili redovne zadatke, mislim na način, na koji uputstva dolaze od načelnika uprave vojne policije.

ADVOKAT MIŠETIĆ– PITANJE: Čija komanda i kontrola po vašem viđenju... i ja koristim konkretno frazu komanda i kontrola. Pod čijom komandom i kontrolom je bio 72. bataljon vojne policije tokom i nakon operacije *Oluja*?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Komande i kontrole u smislu ViZ. Kao što sam objasnio postoji vojni lanac, tj. kao što sam rekao u članu 9, postoji profesionalni lanac kao što je objašnjeno u članu 8. Neki ljudi to zovu dvojna komanda i kontrola, ali ja ne mislim da je to prava karakterizacija jer je jedinstvo komande i kontrole jedan od principa u mnogim armijama. Dakle, zaista jedinice vojne policije uključujući 72. bataljon dobijaju uputstva od uprave vojne policije, ali oni se bave i drugim aspektima onoga što mi u vojsci zovemo redovnim ili... redovnom operativnom komandom i kontrolom.

ADVOKAT MIŠETIĆ– PITANJE: Dozvolite mi da parafraziram svoje pitanje. Ja sam vas pitao da govorimo o konkretnim pojedincima u hrvatskoj hijerarhiji. Pod čijom komandom i kontrolom je bio 72. Bataljon vojne policije tokom i nakon operacije *Oluja*? Da li je to uprava vojne policije, general Gotovina ili oboje?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Oboje, ako uzmete u obzir članove 8 i 9 gde general Gotovina ili potčinjeni operativni komandant izdaje zadatke koji se odnose na izvršenje redovnih zadataka vojne policije i general Laušić ili major Jurić izdaju uputstva ili zadatke koji se bave... ne uputstva, izvinjavam se. Koji se bave time kako treba sprovesti te redovne zadatke vojne policije. Ovo što je rečeno, postoje dokumenti koji su uključeni u moj izveštaj, gde se ponovo upoređuju članovi 8 i 9, Laušić izdaje naređenja koja, po mom mišljenju, idu izvan onog nivoa koji je naveden u članu 8, i na primer, ne mogu da se setim tačno tog dokumenta, ali ja to mogu pronaći, postoji uputstvo ili naređenje Laušića o uspostavljanju vodova vojne policije u konkretnim oblastima. Na primer, u Kninu, Benkovcu i drugim. Ja bih očekivao da general Gotovina to učini. Dokument ili naređenje Laušića ne dopušta da se zaključuje da li su generali Laušić i Gotovina ili sa učešćem majora Jurića se konsultovali o tome.

ADVOKAT MIŠETIĆ– PITANJE: Da li ste vi iznenađeni tim dokumentom... da li vaše iznenađenje dolazi od činjenice da član 8 ne daje generalu Laušiću komandu i kontrolu nad 72. bataljonom vojne policije?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ja mislim da nisam upotrebio reč iznenaditi. I da odgovorim na vaše pitanje, u stvari ja bih smatrao uspostavljanje... ili razmeštanje jedinica vojne policije na nekoj konkretnoj lokaciji, u zoni odgovornosti vojne oblasti, da spada u nadležnost operativnog komandanta, tj. da bude rešeno ili pokriveno članom 9. Ali to je moja interpretacija.

ADVOKAT MIŠETIĆ– PITANJE: U redu. Dozvolite mi da se fokusiram i da razjasnim ovo. Da li je 72. bataljon vojne policije bio pod komandom i kontrolom generala Mate Lašića, po vašem mišljenju?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Časni Sude, ja imam osećaj da je isto pitanje postavljeno više puta. I kao što vidite iz doktrine, mislim iz onoga što sam ja zaključio iz dokumenata koje sam pregledao da je doktrina koja ovo uspostavlja nije dvostruki lanac, već uspostavlja operativni lanac u članu 9, kao i profesionalnu liniju u članu 8. Moj zaključak iz dokumenata koje sam pregledao koji se bave situacijom pre, tokom i nakon operacije *Oluja*, je da su članovi 8 i 9 sprovedeni u delo.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Časni Sude, ja bih zatražio ovde neke smernice. Ja mislim da je pitanje relativno jednostavno. Ako on misli da članovi 8 i 9 nekako lišavaju generala Laušića komande i kontrole, onda to nije odgovor na moje pitanje. Ako on misli da mi članovi 8 i 9 daju komandu i kontrolu, onda je odgovor da. Ako je i jedan i drugi da generali Gotovina i general Laušić imaju i komandu i kontrolu, to je drugačiji odgovor. Ali u ovom trenutku ja nisam siguran koja je njegova pozicija o ovom pitanju.

SUDIJA ORIE: Ja mislim da je ranije, na jedno od vaših pitanja svedok rekao obojica. Ali dozvolite mi da to pronađem. Dozvolite mi da pronađem.

TUŽILAC WAESPI: To je stranica.

SUDIJA ORIE: Stranica 82, red 16. Vi ste pitali: „Da li je to uprava vojne policije, i ja sam razumeo da je to bio Laušić, general Gotovina ili obojica?“ I odgovor je bio obojica. I svedok objašnjava...

ADVOKAT MIŠETIĆ– PITANJE: Dakle, odgovor je obojica, u redu.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Uključujući dodatno objašnjenje koje sam dao, zato što je zapravo to sve o tome. To se odnosi na vojnu policiju. To se takođe odnosi na SIS kako stoji u doktrini, i ja sam to objasnio u prvom delu mog izveštaja gde sam se bavio profesionalnom linijom i direktnom ili operativnom linijom na engleskom to je stranica 130 u prvom delu. Ako se bavimo specijalizovanim jedinicama, onda može postojati dvojni lanac, operativni lanac i profesionalni lanac. I to takođe važi za komandu... komandu i kontrolu i upravljanje vojnom policijom.

ADVOKAT MIŠETIĆ– PITANJE: Kako vaše mišljenje da su oni obojica imali komandu i kontrolu, kako to ne krši princip jedinstvene komande? Dozvolite da vam dam primer. General

Laušić je 9. avgusta izdao naređenje, mislim da vam je predočeno u glavnom ispitivanju, izuzimajući antiterorističku jedinicu 72. bataljona vojne policije iz borbenih operacija. Da li se sećate tog dokumenta? Naređenje generala Laušića od 9. avgusta?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ja bih želeo da vidim dokument jer sam više upoznat sa... u stvari sa naređenjima generala Gotovine kojima uklanja... a to je pre *Oluje*... izuzima jednu četvu iz 72. bataljona vojne policije kao i antiterorističku jedinicu u cilju kontaktiranja borbene operacije.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Dok sedimo ovde danas, vama nije poznata činjenica da je general Laušić izdao takvo naređenje 9. avgusta?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ispravno je sa moje strane da pitam da vidim to naređenje. Ja ne vidim da mi je poznato. Želeo bih da osvežim svoje pamćenje.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Baviću se time sa vama kasnije, ali da vam postavim ovo pitanje: Hipotetički general Laušić kaže antiterorističke snage 72. bataljona vojne policije treba da budu povučene iz borbenih aktivnosti u Bosni. On izdaje takvo naređenje. General Gotovina, nakon tog naređenja, izdaje svoje naređenje gospodinu Budimiru gde se kaže, ignoriši ono što gospodin Laušić kaže, ti ostaješ ovde u Bosni sa mnom. Ko pobeđuje?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Pa, to je upravo situacija do koje može doći ako imate ljude koji su u poziciji da izdaju naređenja u odnosu na pretpotčinjavanje, koji ne interpretuju doktrinu na ispravan način. Ako kažete ko pobeđuje. Takva pitanja bi se obično rešila tako što bi se konsultovao nadređeni koji je zajednički ovoj dvojici, ali ja shvatam da je uprava vojne policije deo ministarstva odbrane i ne spada pod načelnika glavnog štaba, ali hipotetički načelnik glavnog štaba bi se uključio i pokušao da posreduje između njih dvojice.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Vi kažete da u operaciji *Oluja*, ako je bilo protivrečnih naređenja između komandanta vojne oblasti i načelnika uprave vojne policije, oni bi morali da organizuju sastanak radi posredovanja čije naređenje odnosi prevagu. To je vaše razumevanje?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Postavljeno mi je hipotetičko pitanje. Ja sam dao odgovor na to, po mom mišljenju, koje odgovara takvom hipotetičkom pitanju. Ako mi date konkretan primer sa dokumentima, mislim da ću onda moći da pokušam da vam dam konkretniji odgovor.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Ja samo pokušavam da razumem vašu metodologiju, vaše obrazloženje. Vi ste dali mišljenje i ja samo želim da shvatim kako ste vi razumeli kako taj sistem funkcioniše. Dakle, ponovo, moje pitanje je: Vaš stav je da su članovi 8 i 9 strukturisani, ako ikada dođe do suprotstavljenih naređenja između komandanta i načelnika uprave vojne policije, neko mora da organizuje sednicu radi posredovanja kako bi se rešila ta protivrečna naređenja. To je ono kako vi razumete članove 8 i 9?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Časni Sude, kada mi je postavljeno hipotetičko pitanje, tu se nisu spominjali članovi 8 i 9. Po mom viđenju članovi 8 i 9 su jasni, bar u originalnoj hrvatskoj verziji. Naravno, ne možete nikad isključiti da u praksi postoje greške ili da neko prekorači svoja ovlašćenja i da izda naređenje koje nije trebao izdati, i onda se u stvari komunikacijom, direktnom ili ako to ne funkcioniše intervencijom zajedničkog nadređenog,

situacija bi bila rešena. Ali vi imate ove članove 8 i 9 kao i druge članove upravo zato da bi se izbegla ova vrsta konflikata. Članovi su jasni.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Ovde je pitanje. Vi ste upravo rekli da se ne može isključiti da u praksi bude grešaka i da neko prekorači svoja ovlašćenja, i rekli ste, po mom mišljenju članovi 8 i 9 su jasni. Dakle, moje pitanje vama je da li je general Gotovina... general Laušić izdao naređenje u kom se kaže da antiteroristička jedinica 72. bataljona ne ide u Bosnu. General Gotovina izdaje naknadno naređenje gde kaže gospodinu Budimiru da ignoriše naređenje generala Laušića i da ostane u Bosni. Po vašoj formulaciji ovde, koji od ove dvojice je prekoračio svoja ovlašćenja prema članovima 8 i 9? General Gotovina ili general Laušić?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ovo je hipotetičko pitanje.

SUDIJA ORIE: Da, jeste. Jeste, gospodine Theunens. Ali...

SVEDOK THEUNENS: Pa, onda bi moj odgovor na hipotetičko pitanje bio da je Laušić prekoračio svoja ovlašćenja, ali, naravno, bilo bi korisno znati zašto je on izdao naređenje kada je znao da je to u stvari izvan njegovih ovlašćenja.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U redu. To je ono do čega sam želeo da dođemo. Ako možemo da pređemo na dokazni predmet Odbrane broj D35, molim vas. Gospodine Theunens, ovo je verovatno dokument koji vi niste videli ranije, osim ako ga vam je neko dao pre nego što je počelo suđenje. Mislim da nije bilo u posedu kancelarije Tužilaštva. Ovo je jedno naređenje ministra Šušaka od 6. juna 1994. godine. Izdato je nakon što su izdati propisi o radu vojne policije. I u uvodu on kaže... on navodi svoja ovlašćenja u skladu sa članom 22 Zakona o odbrani. I on kaže: „U svrhu otklanjanja nejasnoća u sistemu komande i kotrole – i ako pogledate tekst u originalu to je ViZ o čemu ste vi govorili, vođenje zapovedanje – nad jedinicama vojne policije i u vezi sa informacijama o nepoštovanju tog sistema u oblasti odgovornosti 72. bataljona vojne policije i u vezi sa...“ Ne mogu da vidim... ako možemo da pomerimo malo u desno. Na engleskom, molim vas? „U vezi sa vodom i brigadama HV-a na južnom frontu, ja ovde naređujem...“ Izvinjavam se, kaže se: „u vezi sa vodovima brigada VP-a na južnom frontu, ja ovde naređujem da sve jedinice vojne policije, i bataljoni VP-a i vodovi VP-a... izvinjavam se. Bataljoni VP-a, 74. četa vojne policije i vodovi VP-a koji pripadaju brigadama podređeni su upravi vojne policije pod komandom i kontrolom – ponovo, u originalu vođenje i zapovedanje – načelnika uprave vojne policije kao što je precizirano u članu 8 pravilnika o organizovanju i radu vojne policije.“ Da li... gospodin Šušak je... ne znam da li to mogu postaviti na ovaj način... autor pravilnika o vojnoj policiji. Vi znate da je ovo izdao ministar odbrane u skladu sa svojim ovlašćenjima iz Zakona o odbrani, tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da, zaista.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: To nije zakon donet u parlamentu; to je unutrašnji propis, tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Ministar Šušak je imao moć da izdaje sam naređenja po Zakonu o odbrani, tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT MIŠETIĆ– PITANJE: Dakle, propise i naređenja je izdavala ista osoba i on ovde kaže u uvodu: u svrhu otklanjanja nejasnoća on tumači član 8 da znači da je načelnik uprave vojne policije angažovan u vođenju i zapovedanju po članu 8, a to je komanda i kontrola. Tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da. Ali ja sam takođe ranije video u jednom dokumentu ministra Šušaka, dokument iz decembra 1992. godine koji je poznat kao dokument po 65 ter broj 2406, on je u stvari koristio komandu i kontrolu kao ViZ, ali je onda u stvari kontrola definisana, i u stvari ono što se može naći pod kontrolom je uprava.

ADVOKAT MIŠETIĆ– PITANJE: Ako je to vaš problem, to šta je on rekao 1992. godine, hajde da predemo na poslednji unos ovde u ovom naređenju.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Mm-hm.

ADVOKAT MIŠETIĆ– PITANJE: Idemo na sledeću stranicu, molim vas. „Sva naređenja koja regulišu sistem komandovanja nad jedinicama VP ili popunjavanje jedinica VP-a na način suprotan pravilniku o organizovanju i radu vojne policije Oružanih snaga Republike Hrvatske (OS RH) da naređenje prestaje da važi.“ Dakle, drugim rečima, gospodine Theunens, šta god da je on napisao 1992. godine jedina dva naređenja koja su merodavna 1994. godine i nadalje su pravilnik i naređenje. Tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Tačno. Nisam pokušao da tvrdim da dokument iz 1992. godine još uvek važi, ja sam samo pokušao da razjasnim da je ministar Šušak u dokumentu iz 1992. godine kada je definisao komandu i kontrolu i on je rekao šta podrazumeva komanda a šta kontrola u odeljku o kontroli je, u stvari, dao spiskovi zadataka koji spadaju pod administrativne poslove, ali slažem se da to nije ključno pitanje. U vezi sa ovim dokumentom, ja bih želeo da se vratim nazad na prethodnu stranicu i da ponovo vidim član 3. Da. Član tri potvrđuje član 9 i po mom mišljenju, to je u skladu sa mojim dosadašnjim svedočenjem. Oba... oba člana 8 i 9.

ADVOKAT MIŠETIĆ– PITANJE: Pa, gospodine Theunens, vi ste upravo svedočili i istakli u glavnom ispitivanju kada ste rekli da član 8 ne znači vođenje i zapovedanje. Sada vidite da ministar odbrane izdaje naređenje i koristi baš tu frazu u svojoj interpretaciji člana 8. Kako vi vidite da je to u skladu sa onim što ste vi govorili?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Gospodine predsedavajući, na nisam rekao da član 8 ne uključuje... ili ne pokriva ovlašćenja generala Laušića da izdaje svoja naređenja vojnoj policiji. Ja sam jedino želeo da pojasnim da terminologija koja je korišćena u originalu na BHS-u, po mom mišljenju, nije bila tačno prevedena, stoga može dovoditi u zabunu ljude koji jedino gledaju engleski prevod. Ja nikada nisam pokušao da promenim jezik koji je u originalu na BHS-u koji je... u originalu u hrvatskoj verziji koja je po mom mišljenju jedina autoritativna verzija.

ADVOKAT MIŠETIĆ– PITANJE: Ono za šta sam ja mnogo više zainteresovan sada je očigledno vaš zaključak da ono što članovi 8 i 9 u praksi znače je u koaliciji između generala Laušića i generala Gotovine, naređenje generala Gotovine bi prevladalo. I ako mogu samo da vam skrenem pažnju na dokument po 65 ter broj 2487, molim vas.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ja mislim da član 5 u stvari ovde bavi potencijalnom sukobu, ali nisam bio u mogućnosti da pročitam drugi deo člana 5.

ADVOKAT MIŠETIĆ– PITANJE: On govori o sukobu između komandanta bataljona i komandanta brigade u okviru 72. bataljona VP-a.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: U redu, vidim. To je u redu.

ADVOKAT MIŠETIĆ– PITANJE: Ako možemo da pređemo na dokument po 65 ter broj 2487.

ADVOKAT KAY: Samo jedna stvar. To je samo da bude što tačnije. Ja sam upravo pogledao dokument 65 ter broj 2406. To nije dokument od ministra Šušaka; to je dokument generala Laušića, naređenje od 17. decembra 1992. godine. Ja ne znam da li je svedok misli na to naređenje ili na neko drugo naređenje, ali to se ovde netačno opisuje. Možda nam to može biti objašnjeno kako bismo mogli da pratimo.

SUDIJA ORIE: Gospodine Theunens, ono što govori gospodin Kay, da li vas to dovodi do toga da ispravite sami sebe?

SVEDOK THEUNENS: Svakako, časni Sude. Verujem da onda Laušić... ja ću proveriti ponovo dokument nakon zasedanja, ali moja pretpostavka da se general Laušić poziva na odluku ministra Šušaka, ali proveriću taj dokument, shvatio sam poentu gospodina Kaya.

SUDIJA ORIE: To je ušlo u zapisnik. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT MIŠETIĆ– PITANJE: Ovo je godišnji izveštaj o radu uprave vojne policije za 1995. godinu koji je objavljen u januaru 1996. godine. Pripremila ga je uprava vojne policije i odnosi se na pregled njenog rada u 1995. godini.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ako možemo, molim vas, da pređemo na poslednju stranicu ovde, na engleskom, što je ja mislim stranica 3.

SVEDOK THEUNENS: Možete li, molim vas, da ponovo date broj po 65 ter.

ADVOKAT MIŠETIĆ: 2487.

SVEDOK THEUNENS: Hvala.

ADVOKAT MIŠETIĆ– PITANJE: Skrećem vam pažnju na onaj deo ekrana gde su podebljana slova u originalu kako je to pripremio general Laušić i tu se kaže: „Kontrola i komanda ili sistem komande i kontrole na nivou uprave VP-a.“ I ponovo ako pogledate levo on koristi frazu vođenje i zapovedanje. „Na nivou uprave VP-a i dnevne operativne komande na nivo komandanata vojnih oblasti HV-a itd, funkcionisao je savršeno i dobi najvišu procenjenu ocenu u *Bljesku*, *Ljetu 1995*, *Oluji*, *Maestralu* i ofanzivnim operacijama u južnom potezu od strane OS RH.“ I onda on nastavlja. Da li se slažete sa mnom, gospodine Theunens, da gospodin Laušić kaže da je komanda i kontrola nad vojnom policijom tokom operacije *Oluja* bila na nivou uprave VP-a i da je dnevna operativna komanda bila na nivou vojnih oblasti?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da. I to je ono što sam ja govorio od početka.

ADVOKAT MIŠETIĆ– PITANJE: Pa, ako je to ono što ste vi govorili od početka, kako to da neko sa dnevnom operativnom komandom, da njegovo naređenje poništava naređenje nekoga ko ima komandu i kontrolu nad snagama?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ali... pa, razlog za moje... da li se ponovo vraćamo na hipotetičko pitanje ili o čemu je vaše pitanje? Da li vi ovde govorite o konkretnom primeru?

ADVOKAT MIŠETIĆ– PITANJE: Ja mislim da vi razumete moje pitanje. Ja vas pitam iz perspektive vojne teorije, u redu, kako je moguće da neko ima dnevnu operativnu komandu, njegovo naređenje je superiornije u odnosu na osobu koja ima komandu i kontrolu nad tom jedinicom? Kako je to moguće?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ali ja ne razumem pitanje. Kako možemo da zaključimo... kada ste se pozivali na primer o upotrebi antiterorističke jedinice 72. bataljona vojne policije i da li bi to bio Laušić... general Laušić ili general Gotovina taj koji bi imao poslednju reč u sukobu ovlašćenja o upotrebi jedinice, ja razumem... razumeo sam to kao hipotetičko pitanje, i moj odgovor je bio zasnovan na činjenici da učešće u borbenim operacijama je, u skladu sa članom 10, jedan od zadataka vojne policije, iako to na spisku zadataka nije prvi, i to je član 10 dokaznog predmeta Tužilaštva broj P880.

ADVOKAT MIŠETIĆ– PITANJE: U redu. Dozvolite mi da formulišem ovo na drugačiji način. Da li se slažete sa mnom da nisu obojica, general Laušić i general Gotovina, imali komandu i kontrolu nad 72. bataljonom, već da je komanda i kontrola bila u rukama Mate Laušića, a dnevna operativna komanda bila u rukama generala Gotovine. Da li ima bilo kakvog razloga da osporavate ono što je gospodin Laušić napisao u svom izveštaju?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da. Slažem se da je dnevna... da je komanda i kontrola bilo u skladu sa profesionalnim lancem i da je to bilo na Laušiću i njegovim predstavnicima. I komanda i kontrola u skladu sa operativnom linijom i sl, član 9, prvi komentar koji sam izneo odnosio se na član 8, u vezi sa članom 9, dakle operativni lanac komande i kontrole je počivao na generalu Gotovini.

ADVOKAT MIŠETIĆ– PITANJE: Pa, vi ponovo pripisujete komandu i kontrolu generalu Gotovini, ali ja prvo moram da ponudim na usvajanje ovaj dokazni predmet 65 ter broj 2487.

TUŽILAC WAESPI: Nemamo prigovore.

SUDIJA ORIE: Gospođo sekretarko.

sekretarka: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D978.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D978 se usvaja u spis.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospođo sekretarko, ako mogu molim vas, da dobijem dokazni predmet Odbrane broj D567, molim vas, na dnu stranice 2 u engleskoj verziji.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Ono što se sada učitava je procena generala Laušića i izveštaj o radu vojne policije tokom operacije *Oluja*. Vi ste ovo gledali tokom glavnog ispitivanja. To je od 16. septembra 1995. godine. I ako možemo da pogledamo paragraf na dnu na stranici 2. Ovde je ono što je on napisao i ako možemo... ja ne mogu da pročitam, ako možemo da malo smanjimo da bih mogao da pročitam do kraja na engleskom. „Kombinacija pripreme, planiranje, vođenja i komandovanja od strane uprave VP i dnevne operativne komande od strane komandanata HV ZP i HV OS omogućila je da se izvrše svi zadaci koji su u nadležnosti vojne policije i upotrebu jedinica VP u napadima.“ Moje pitanje vama je zašto je general Laušić napravio razliku između, gde je rekao „komandovanje upravom vojne policije“ i „dnevno operativno komandovanje“, zašto, ako je to ista stvar, zašto on nije samo rekao komandovanje upravom VP i komandovanje komandantima vojne oblasti. Zašto kvalifikovanje dnevno operativno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: U stvari, general Laušić govori o pripremi, planiranju, vođenju i komandovanju što je jedna grupa aktivnosti koja odgovara članu 8. I onda on govori o dnevnoj operativnoj komandi od strane komandanata vojne oblasti.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Mogu li da vas tu zaustavim. Ovde je u pitanju prevod. Ja želim da budem siguran... ako pogledate original. On kaže u originalu on koristi vaš akronim ViZ, dakle komanda i kontrola, gde je to prevedeno je kao „leading and commanding“, trebalo bi da bude prevedeno kao komanda i kontrola od strane uprave VP-a. Da li vidite to?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Nisam siguran gde je odgovarajuća stranica na hrvatskom.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Pogledajte paragraf iznad broja 2. Da li vidite to?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Vidim to, da, zaista.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: On koristi frazu vođenje zapovedanje. On ne kaže leading and commanding već komanda i kontrola od strane uprave vojne policije i dnevna operativna komanda. Zašto on tu ne kaže... šta znači fraza, dnevna operativna komanda, ako, u stvari, obojica, general Gotovina i general Laušić, imaju komandu i kontrolu?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Zato što je to u stvari... mislim, ono što je definisano članovima 8 i 9. Postojanje stručnog lanca i operativnog lanca. Stručni lanac se bavi pripremom, planiranjem, komandovanjem i kontrolom. Operativni lanac se bavi dnevnom operativnom komandom. I kao što sam spomenuo to se može naći u engleskoj verziji stranica 130. Ako želite ja mogu pročitati ono što sam citirao iz propisa HV-a, ali specijalne... ili jedinice sa specijalnim zadatkom kao, na primer, vojna policija ili specijalizovanje osobe kao SIS, tu postoji dvojni lanac komande, kontrole, izveštavanja, što znači da... da. Sada ponavljam, ali operativni komandant, on je odgovoran za dnevnu operativnu komandu tj. on njima govori na veoma jednostavan način šta da rade. Stručni lanac će onda utvrditi kako to da urade. Kako uraditi nije dnevno operativni posao, ali uprava vojne policije je ta koja izdaje propise tj. pravila o korišćenju vojne policije. Uprava vojne policije je utvrđuje uniforme, utvrđuje je strukturu vojne policije sa različitim službama, takođe će formulirati, kako će saobraćajna kontrola biti organizovana jer... to ne možete prepustiti operativnom komandantu jer on nema stručna znanje o tome. I takođe ako svakom operativnom komandantu bude dozvoljeno da vodi računa o ovakvim osnovnim stvarima, postojao bi rizik od nekoherentnosti u korišćenju vojne policije. I

ovo je takođe pokriveno ovim unosom u dokumentu. To je upravo primena članova 8 i 9 pravila, pored dokumenta koji ste vi predstavili koji je po mom mišljenju pojašnjenje članova 8 i 9, ali ne menja smisao članova. Jer bi onda u dokumentu koji ste mi pokazali bilo rečeno, pa mi ovim menjamo pravila iz 1994. godine o upotrebi vojne policije i menjamo ove članove novim članovima.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Theunens, dozvolite da vam ponudim jednu alternativnu definiciju toga šta znači dnevna operativna komanda, i vidite da li se slažete sa tim. Dnevna operativna komanda znači da komandant zone mogao da koristi vojnu policiju u onoj meri u kojoj je to bilo neophodno kako bi izvršio svoje zadatke. Da li se slažete sa tim? I onda u vezi sa antiterorističkom jedinicom bilo koja borbena aktivnost u kojoj mu je vojna policija podređena u borbene svrhe, ali da on može... on može koristiti vojnu policiju po svom nahođenju u meri u kojoj bi mu ona olakšala ili pomogla u ostvarivanju svojih zadataka.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Časni Sude, pre svega, dokumenti koje sam ja pregledao ne podržavaju ovo mišljenje. Drugo, ponovo, na osnovu mog vojnog iskustva, ja imam poteškoće da shvati kako ovakav sistem može biti primenjen u praksi jer bi to, u stvari, značilo da uprava vojne policije treba da organizuje poredak, mislim da planira, da organizuje poredak. Vojna policija, upotreba bataljona i četa vojne policije u svakoj vojnoj oblasti. Ja nisam video ni jedan dokument uprave vojne policije koji bi ukazao da je ovo činjenica.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Dozvolite da osporim to, gospodine Theunens, jer ono što sam ja razumeo iz poslednjih 40 minuta, vi konkretno pominjete da je general Laušić izdao to naređenje o premeštanju jedinica vojne policije u Knin i druge gradove i onda kažete da je vaše mišljenje zasnovano na vašoj interpretaciji dokumenata. Ali vi ste tu rekli... po vašem mišljenju general Laušić nije imao ovlašćenja prema članu 8 da izda naređenje. Dakle, ispravite me ako grešim. Vi imate vaše mišljenje, kada naidete na dokument kao što je naređenje generala Laušića, vi ga zanemarite i kažete da Laušić ne sme da postupa u skladu sa svojim ovlašćenjima prema članu 8.

SUDIJA ORIE: Gospodine Waespi.

TUŽILAC WAESPI: Mislim da je ovo argument i to vidimo iz njegove interpretacije. Ja ću to osporiti.

SUDIJA ORIE: Naravno mišljenje veštaka može da bude osporeno postavljanjem pitanja veštaku. Hoću da kažem, ovo nije svedok o činjenicama. On je svedok ekspert. Dakle, to je malo drugačije, gospodine Waespi. Ali...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Dozvolite da vas pitam... izvinite.

SUDIJA ORIE: Očigledno ovaj svedok ekspert... i to je naravno pitanje da li on to zanemaruje ili on ima određeno tumačenje onoga što je u okviru ovlašćenja jednog ili drugog. I mislim da je legitimno da se objasni zašto on povlači liniju pet centimetara u levo ili pet centimetara u desno ili na sredinu i to je ono što vi očigledno radite, gospodine Mišetiću. U isto vreme mi koristimo druge pojmove koji mogu da stvore slične probleme, kao što vi njega možete da koristite za... za

obavljanje sopstvenih zadataka. To naravno zahteva jasnu definiciju onoga šta je sopstveni zadatak, da li to uključuje brigu o lošem funkcionisanju vojne policije u vašem...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ja ću vam reći...

SUDIJA ORIE: Ne jedina stvar koju sam hteo da kažem je da pitanje pokreće novo pitanje za mene, bez obzira kakav je odgovor.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ja ću reći... ja ću izneti svoje mišljenje jer ja uvek iznosim svoje mišljenje. Zadaci generala Gotovine su oni koje je on primio kao naređenje od svoje više komande da ih izvrši. Dakle, u meri u kojoj... znate, očigledno postoji prostora za tumačenje nečega specifičnog u naređenju, ali on je dobio naređenje da uspostavi kontrolne punktove i kontroliše tu oblast, onda bi to bilo unutar njegove upotrebe ispunjavanja njegovog zadatka. Ako je njegovo naređenje za napad na određene tačke, do određene pozicije, onda... ali možemo razgovarati o ovome i duže. Kada dođe sledeći svedok, gospodine predsedavajući. Ali dozvolite mi... izvinjavam se.

SUDIJA ORIE: Gledam na sat i primećujem da nam je ostalo još dva minuta.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Mogu li da pokušam da iskoristim jedan.

SUDIJA ORIE: Da, molim vas nastavite, učinite to.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Dozvolite mi da se vratim na ono što je bila moja početna poenta koja je, ispravite me ako grešim, ali kada ste naišli na dokument i naređenje gospodina Laušića, konkretno na naređenja o tome kuda jedinice vojne policije treba da idu i mislim da ste spomenuli uspostavljanje jedne u Kninu i uspostavljanje još nekih u drugim mestima, vaš zaključak nije bio, pa, ovo je moralo biti u okviru njegovih ovlašćenja prema članu 8 i možda ja treba da preispitam svoje razumevanje člana 8. Vaš zaključak je bio da je general Laušić izdao naređenje iako nije imao ovlašćenja prema članu 8. Da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ne. Ja sam u stvari to naređenje uporedio sa doktrinom kao i svim drugim dokumentima vojne policije kao i dokumentima Splitske vojne oblasti o upotrebi vojne policije, o čemu se govori u odeljku o upotrebi vojne policije tokom i nakon operacije *Oluja*. I po mom mišljenju konkretno naređenje je došlo... ili ću to preformulisati. Laušić u konkretnom naređenju daje instrukcije sa kojima po mom mišljenju izlazi iz onoga što je predviđeno članom 8. I ponovo, ja ne znam pozadinu tog naređenja, da li se on konsultovao sa generalom Gotovinom ili ne, da li je on imao pojedinačni motiv ili ne, ja ne mogu da izvučem zaključak o ovim aspektima.

SUDIJA ORIE: Hvala. Gospodine Theunens, mi ćemo završiti za danas. Znajući da ste precizni u svom jeziku, ako bih ja tražio da ponovite moje uputstvo, vi biste mi odmah rekli da ne treba da razgovarate ni sa kim o svedočenju koje ste već dali ili koje tek treba da date, dakle to važi i za danas. Mi bismo želeli da vas vidimo sutra u jutru ponovo u 9 časova. Završavamo i nastavljamo sutra, u sredu, 26. novembra u 9.00 časova u sudnici broj 1.

Sednica je završena u 13.46h.
Nastavlja se u sredu, 26. novembra 2008, u 9.00h.

Fond za humanitarno pravo

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje